Admiral S.E. Thiede

LEVNEDSBESKRIVELSE

DEL II

1968 - 1987

UDGÅET AF
BIBLIOTEKETS
SAMLING

August 1987

LEVNEDSBESKRIVELSE DEL II
1968 - 1987

INDLEDNING

1. Den i 1971 indsendte levnedsbeskrivelse, som er ret summarisk, giver mig anledning til i denne fortsættelse indledningsvis at fremsætte nogle almindelige betragtninger om den første del af mit liv.

Barndom og ungdom

2. I familiemæssig henseende voksede jeg op under gode vilkår, idet mit hjem var harmonisk og set fra et barns synspunkt problemfrit. Jeg havde fra mine tidligste år et meget nært forhold til min fader, som var et på overfladen strengt, men i virkeligheden elskeligt menneske. Fra en tidlig alder følte jeg mig overbevist om, at jeg skulle være officer. Jeg følte mig tiltrukket af min faders tilværelse og kunne lide Hæren og hele dens væsen. Som 15½ år gammel dreng oplevede jeg den 9. april 194o og - som anført i den tidligere del af min levnedsbeskrivelse - min faders dybe skuffelse og følelse af magtesløshed. Han var da bataljonschef i Viborg uden soldater. De efterfølgende mærkelige besættelsesår er vanskelige i dag at forestille sig. En underlig uvirkelig tilværelse i et indtil 1942-43 i al fredsommelighed besat land, hvor folk affandt sig med skæbnen. Rene linier var der ikke. For mit eget vedkommende havde jeg imidlertid ikke vanskelighed med at bedømme, hvad der var ret, og hvad der ikke var det, takket være mine forældres holdning og usvigeligt sikre overbevisning om, at de allierede til slut ville sejre. I Viborg Katedralskole var der heller ingen slinger i valsen, for der regerede den stoute rektor Fritz Paludan-Müller, broder til obersten, der senere faldt. Med denne baggrund var det vel naturligt, at jeg i gymnasietiden gled ind i Dansk Samling-arbejdet, som i Viborg ledades af den et par år ældre Christian Ulrich Hansen, der i juni 1944 henrettedes i Ryvangen. Arbejdslejrene i Sønderjylland arrangeret af den med Dansk Samling beslægtede organisation, Frivillig Dansk Arbejdstjeneste, var samlingsstedet for ligesindede, nationalt indstillede unge mennesker. Fra Hammelev-lejren i 1942 forsvandt i øvrigt Christian Ulrich Hansen m.fl. en overgang for, som det efter krigen skulle vise sig, at deltage i en af de første modtageoperationer i Himmerland. Min første kontakt med modstandsarbejde fandt sted i efteråret 1942, da Christian Ulrich Hansen, der var blevet student samme sommer, opfordrede min skolekammerat, Svend Nørskov-Lauritzen, og mig til at recognoscere for faldskærmslandingspladser i Viborg-området. Vi købte kort og cyklede rundt og kiggede; men det blev aldrig rigtig til noget, vist nok fordi vi ikke helt var overbevist om alvoren, og fordi Christian Ulrich Hansen blev indkaldt som soldat i løbet af efteråret 1942. I disse år var jeg fra starten med i Viborg Terrænsportsforening,

der drev en temmelig utilsløret militær uddannelse, inclusiv geværskydning.

3. Efter studentereksamen i 1943 blev jeg antaget som søkadetlærling. Det var nok først på et sent tidspunkt i gymnasietiden, at jeg valgte Søværnet fremfor Hæren, og jeg har svært ved nu at sige hvorfor. Nogen tilknytning til søen havde jeg jo ikke. Set med nutidens øjne kan det nok være svært at forstå, at nogen i 1943 godt tre år efter besættelsen kunne vælge at påbegynde officersuddannelse; men jeg var ikke alene om det. Søgningen var stor. Forklaringen er formentlig, at vi var mange, der mente, at fik vi først våben i hænderne, skulle der nok blive en anledning til at bruge dem. Man må heller ikke glemme, at vi levede i en - underligt kan man måske sige - national stemning, vel næsten nationalromantisk. Men svært er det nu så mange år efter og i en så forskellig situation at analysere bevæggrundene den gang.

./. 4. Jeg vedlægger som bilag en artikel, jeg i 1986 skrev til Nors-Nyt. Den er trykt i nr. 16 - december 1986 og kan vel betragtes som kildemateriale til belysning af det oven for anførte, idet artiklen i hovedsagen er kopi af et brev, jeg i september 1943 skrev til min moder.

5. Mine oplevelser under den resterende del af krigen var præget af min tilknytning til Søværnet - også i den illegale tid, som jeg oplevede som menig i modstandsbevægelsen. At komme i gang igen efter befrielsen var svært for mange; men for mig var det ikke et større problem. Det var det, vi havde glædet os til i det sidste drøje halvandet år af besættelsen. Medaljer blev der jo ikke uddelt efter krigen, og det var vel naturligt nok, for hvor skulle man begynde, og hvor skulle man ende? Jeg fik imidlertid lige som vel mange andre en takkeskrivelse fra den britiske og den amerikanske ambassadør. Den har nok
./. relation til min beskedne andel i havneefterretningstjenesten. Kopi vedlagt.

6. Frygt og død var to begreber, der i disse år blev til livsnære realiteter. Naturligvis var man ofte bange før aktioner, og når man måtte søge nye opholdssteder på grund af eftersøgning eller ved anholdelse af kammerater. På den anden side accepterede man døden som en helt tilstedeværende risiko, manifesteret gennem tab af venner og bekendte. Jeg har allerede nævnt Christian Ulrich Hansen og kan dertil føje min gruppefører i Akademisk Skytteforening, Erik Bunch-Christensen, der døde i marts 1944 i tysk fangenskab efter ved anholdelsen at være blevet såret, Erik Nymann, der var student året før jeg i Viborg og blev nedskudt "under flugtforsøg" i august 1944, og søkadet G.J.B. Bojesen, der faldt i København den 5. maj 1945.

7. Jeg kan ikke afslutte disse bemærkninger om den udvikling i min barndom og ungdom, som nok har sat sit præg på min personlige opfattelse af verden og af livets forhold, uden at fortælle, at jeg i 1932 i 2. klasse i Viborg Forberedelsesskole traf min kone, Jette Tarp. Vore forældre var lige til deres død gode venner, og Jette og jeg sad i samme klasseværelse fra 1932, til vi blev studenter i 1943, uden at vi, der var venner, den gang havde tænkt os at skulle ende som ægtefolk. Det var først i slutningen af fyrrerne, at det gik op for os; men også dette bør nævnes her, for en fælles barn- og ungdom i samme miljø har nok også sat sit præg på os begge, og Jette blev min første -

og eneste - alvorlige forelskelse. Vi har siden 195o levet et lykkeligt liv sammen.

8. Kort sagt, jeg har indadtil haft en særdeles harmonisk barndom og ungdom, som udadtil var præget af besættelsens ydmygelser og den deraf følgende nationale bevægelse, der efterhånden udviklede sig til en aktiv indsats. Dertil kan føjes en god del ringeagt for eftergivende og kompromissøgende politikere.

Søværnet 1945-68

9. De mange år i Søværnet frem til 1968 giver mig også anledning til et par betragtninger. Jeg var så heldig allerede i 195o - umiddelbart efter bryllup, medens min kone var på det sidste år af sit lægevidenskabelige studie - at blive sendt på et 8 måneder langt kursus på den britiske flådes artilleriskole, HMS EXCELLENT på Whale Island i Portsmouth. Med krigstidens begejstring for the Royal Navy sugede jeg på denne, de britiske flådetraditioners højborg, mange indtryk ind, og fik et godt supplement til den gode Søofficersskoles kostskoleopdragelse, som i høj grad har præget min indstilling til drill og smartness samt militær disciplin senere i livet. Og så var jeg så heldig senere - i 1959 - at gennemgå den britiske flådes stabsskole på Greenwich, hvor jeg lærte metodisk stabsarbejde samt nødvendigheden af at udtrykke sig kort og klart, i skrivelser som i signaler. Og det mener jeg, at jeg fremdeles er god til, selv om denne beretning måske kunne givet et andet indtryk. Det er altid med glæde, at jeg under øvelser og ved kursusdeltagelse er vendt tilbage til the Royal Navy, som jeg nærer stor beundring for.

lo. Forholdet til vore tyske naboer er også et emne, der må nævnes allerede her. Det var mærkeligt i 5o'erne igen at se den tyske marine i uniform. Heldigvis gennemførtes ethvert samarbejde og samvær fra starten konsekvent på engelsk. Ingen kunne den gang få os danske til at tale tysk, og så er det jo altid en fordel at tale med fremmede på et tredie sprog, når man ønsker at hævde sig på lige fod. Klogt nok var vore nye allierede stort set taktfulde, og de havde jo i begyndelsen også deres problemer. Det formaliserede samarbejde inden for NATO foregik for de to flåders vedkommende indledningsvis indtil 1961 under britisk ledelse, idet Rear Admiral Townsend, der med titlen COMNAVNORCENT var chef for Centralregionens nordlige flådestyrker, de tyske, i en krigssituation tillige skulle fungere som chef for flådestyrkerne i Nordregionens sydlige del, de danske. Under min tjeneste ved Søværnets operative Kommando oplevede jeg under større øvelser og i tilfælde af krig at være dansk forbindelsesofficer til Flag Officer Germany, hvor jeg pludselig som eneste dansker befandt mig i tyske omgivelser. Efterhånden som man lærte enkeltpersoner at kende, begyndte fordommene at fortage sig; men der gik en årrække, før pligt i denne henseende blev vendt til glæde. Med baggrund i Forbundsrepublikkens udvikling til et troværdigt demokrati og positive anstrengelser fra begge sider har der i årenes løb fundet en lykkelig udvikling sted, resulterende i at vi i dag kan betegne tyskerne som vore nærmeste allierede. Man kan konstatere, at min generation af søofficerer, der stedse har beundret og søgt inspiration hos Royal Navy, er kommet til den erkendelse, at vore nærmeste partner er Bundesmarine, med hvem vi ikke alene har opgavefællesskab, men også deler venskab.

11. Om tjenesten i Søværnet i årene frem til 1968 skal jeg i øvrigt kun anføre, at jeg havde mange gode chefer, blandt hvilke jeg specielt vil nævne kommandør H.J. Rasmussen (Søartilleriet) som en streng, begavet og omsorgsfuld foresat, der bestemt havde fortjent at blive admiral, og kontreadmiral A. Linde (Kystflåden/Søværnets operative Kommando), som man skulle lære nærmere at kende for at værdsætte hans fremragende egenskaber. Jeg mener selv, at jeg har lært meget af de to. Det var år med vekslende tjeneste på søen og i land.

HEADQUARTERS ALLIED FORCES NORTHERN EUROPE

1968-1972

12. Den 27.maj 1968 tiltrådte jeg ved Headquarters Allied Forces Northern Europe (HQ AFNORTH) på Kolsås ved Oslo, hvor jeg forrettede tjeneste som staff officer i Plans Division i Contingency Plans South Branch. Boede i begyndelsen på Holmenkollen Hotel, indtil min kone og vore to døtre, Hanne og Dorte, ankom efter afsluttede eksaminer. Vi flyttede så ind på Vettakollen på Svenstuveien 8b i den norske generalmajor Werner Christies hus, idet han i de tre første år af vort ophold i Norge var COMAIRNON i Bodø. Jeg var fra min tiltrædelse tillagt midlertidig grad som kommandørkaptajn, men blev pr. 1. juli 1968 udnævnt til samme grad. Det var jeg glad for, for vore allierede havde den gang ligesom nu svært ved at acceptere dette særlige danske system med midlertidige grader, som man tildeler og fratager folk efter behov.

13. Min tjenesteperiode i Plans Division var præget af, at NATO med grunddokumentet MC 14/3 havde ændret strategi fra den massive gengældelse til "the flexible response". Dette medførte, at planlægningen netop i min tid i høj grad var præget af udviklingen af konkrete planer for støtte til styrkerne i bl.a. NATO Nordregion og for indsættelse af allierede forstærkninger såvel i egentlige krigssituationer som for "contingencies". Det var i disse år, at briterne indledte planlægningen for og indøvningen af indsættelsen af United Kingdom Mobile Force i vort område (BALTAP), og at the Supreme Allied Commander Atlantic (SACLANT) begyndte planlægningen af flystøtte med konventionelle våben til bl.a. Nordregionen incl. BALTAP og indsættelse af marines i "contingency situations". Også planlægningen af indsættelse af den canadiske "Air Sea Transportable Brigade" i Nordnorge blev indledt.

14. Kort efter min ankomst blev jeg i sommeren 1968 sendt 4 uger til Headquarters Supreme Allied Commander Europe (SHAPE) i Mons i Belgien for som AFNORTH repræsentant at deltage i en analyse af Allied Command Europe force capabilities. De fire år i Norge blev spændende og travle, og mit job medførte mange interessante tjenesterejser. Jeg var således bl.a. i Norfolk, Virginia og Newport, Rhode Island, i Istanbul og England. Som krigspost blev jeg udpeget som AFNORTH forbindelsesofficer til Allied Forces Central Europe (AFCENT) og opholdt mig ved flere lejligheder i hovedkvarteret i Brünsum ved Marstricht i Holland.

15. Under min tjeneste ved HQ AFNORTH gennemgik jeg 22. september - 3. oktober 1969 No. 26 Joint Warfare Course på the Joint Warfare Establishment, Old Sarum ved Salisbury i England. Dette treværns NATO kursus havde direkte relation til min arbejde i Plans Division.

16. 25. oktober - 26. november 1971 gennemgik jeg No. 4 Maritime Tactical Course på the Maritime Tactical School, Southwick, Hampshire, England. Grunden hertil var, at jeg på det tidspunkt var udset til efter hjemkomsten til Danmark i 1972 at skulle være skibschef, formentlig for en fregat af PEDER SKRAM-klassen.

17. Under den sidste del af min tjenesteperiode ved HQ AFNORTH blev jeg i 1972 sammen med Wing Commander Preece og Lieutenant Colonel H. Howard udset til at analysere det fra Danmark modtagne forsvarsforslag udarbejdet af Kjeld Olesen, den såkaldte "6 og 8 måneders skitse". Vi tre blev taget ud af daglig tjeneste og dannede en selvstændig gruppe med eget sekretariat. Ikke en let opgave for en dansk officer at skulle forklare to professionelle briter, hvad meningen egentlig var med disse meget specielle, danske ideer. Men vi fik bl.a. efter besøg i Forsvarskommandoen og ved NATO hovedkvartererne i BALTAP udarbejdet en rapport til SHAPE, som blev benyttet af SHAPE til deres kommentarer til den danske regering. Heldigvis blev disse planer jo aldrig gennemført. Man kan så mene, hvad man vil om 1972-ordningen; men den var trods alt bedre.

18. Det var en stor oplevelse at arbejde i en international treværns stab, og jeg traf i de fire år mange interessante og spændende mennesker. Da jeg tiltrådte, var den uhyre tiltalende britiske general Darling CINCNORTH. Han var en god chef, som lagde stor vægt på at kende sine officerer. Desværre blev han snart afløst af general Walker, som efter min og mange andres mening var en karikatur af en indisk Kipling oberst. Han var Gurkha og havde efter sigende udmærket sig som en god fører i Borneo. Vi ikke britiske officerer følte os behandlet som indfødte i en fortidig koloni. Når britiske venner ude fra spurgte mig, hvorledes det var at tjene under General Walker, svarede jeg altid: "Next to living in Denmark during the German occupation it is the greatest humiliation I was ever exposed to". Han "kørte" hovedkvarteret på tværs af alle kommandolinier ad rent britiske kanaler. Det lykkedes ham da også at komme på kant med den norske regering og da specielt forsvarsminister Tidemand i en sådan grad, at nordmændene i 1971 kun undlod at forlange ham fjernet, fordi han stod over for snart at skulle afløses. Jeg har ved en samtale med den tidligere minister i 1986 fået bekræftet, at denne historie er korrekt. I 1972 fik vi så General Pearson som CINCNORTH, og han var heldigvis en helt anden type. Fordelen ved General Walker var, at hvis man kedede sig, kunne man altid udveksle historier om ham.

19. Heldigvis var der i HQ AFNORTH mange gode officerer, som gjorde deres bedste for at få virksomheden til at fungere. Den udmærkede britiske Major General Younger var stabschef, og den dygtige og stærke tyske Kontreadmiral Friedrich Guggenberger, der er kendt som en af de tyske "submarine aces" - det var ham, der i Middelhavet i november 1941 sænkede hangarskibet ARK ROYAL - ledede med fast hånd den del af staben, som han som Deputy Chief of Staff Plans and Operations (DCOSP&O) var ansvarlig for, og heldigvis sorterede Plans Division under ham.

2o. Som Land Deputy havde vi den danske Generalmajor Aa. Sommer, der ikke havde det nemt med General Walker; men som vi danske satte stor pris på. Den danske Kontreadmiral Jørgen Petersen afløste som Naval Deputy den britiske Rear Admiral Evans. Også Jørgen Petersen var vi glade for at have i hovedkvarteret. I slutningen af min periode til-

trådte Generalmajor J.H. Johansen som Deputy Chief of Staff Administration and Logistics. Jeg lærte ham at kende som en venlig og retlinet officer.

21. Jeg nåede at have to chefer for Plans Division, først den farverige faldskærmsoberst Triplett og senere den noget mere sindige Captain Rowell. Begge amerikanere. Min egen Branch bestod af tre officerer, en tysk oberstløjtnant af hæren som chef, en britisk commander RN og mig selv. Vi to sidstnævnte delte kontor, og det havde jeg megen fornøjelse af. De første tre år var Commander Jimmy Pearce min kontubernal. Vi og vore koner blev meget gode venner. Og så var det både en fornøjelse og lærerigt at arbejde sammen med en britisk søofficer. Han var fra Fleet Air Arm og havde fløjet aktivt i såvel den anden verdenskrig som under Koreakrigen. Desværre døde han ikke så mange år senere.

22. Familiemæssigt nød vi opholdet i Norge, som vi i forvejen kendte godt, dels fra skiferier, dels fra familiefodture i fjeldet. Vi udnyttede lejligheden til i ferier at berejse Norge på bilture fra syd til nord, og vi blev meget gode venner med vore norske naboer på Svenstuveien, familien Christophersen. Det blev til mange gode skiture i Nordmarka, og de introducerede os til den specielle norske Påskefjeldstradition i hytte på Skårålia oven for Vinstra i Gudbrandsdalen. Da vor vært, Generalmajor Christie i 1971 flyttede tilbage til Oslo, måtte vi finde ny bolig, og vi endte på Grinda på Nordberg. Skolemæssigt passede perioden godt. Vor ældste datter, Hanne, blev i 1972 student fra Riis Gymnasium, og den yngste, Dorte, afsluttede ungdomsskolen på Marienlyst ved Majorstuen. Hun blev præget af sit Norgesophold i en sådan grad, at hun senere fandt sin tilkommende blandt de norske studenter i København. Den 5. maj 1971 havde jeg den sorg at miste min fader, der efter kort tids sygdom døde i en alder af næsten 82 år.

23. Det blev til fire gode år i Norge sluttende med udgangen af juli 1972. I tjenstlig henseende interessant og lærerigt samt ret travlt. I en NATO stab som HQ AFNORTH har man som stabsofficer utvivlsomt mest ud af at arbejde enten med krigsplanlægning, som jeg gjorde det, eller med øvelsesplanlægning, for NATO kommandoerne har jo ikke normalt i fredstid egne underlagte styrker med de deraf følgende opgaver. Og så forekommer det nyttigt at opleve NATO i en lidt større sammenhæng og sundt at iagttage vort eget forsvar og vort eget land ude fra. Netop i de år var man ikke altid lige stolt af at være dansker.

24. En dag i vinteren 1971/72 blev jeg ringet op fra København og spurgt, om jeg ville være villig til i fortsættelse af Norges-perioden at gennemgå Naval Command Course m.m. i ca. et år i USA. Kommandørkaptajn O. Westergaard, der var udstukket hertil, havde på grund af sin kones sygdom bedt om at blive fritaget. Med en begejstret families tilslutning sagde jeg ja, idet man lovede mig, at der fremdeles ville følge en udkommando på søen, når jeg kom hjem.

U.S.A. 1972 - 1973

Naval Command College

25. Siden 1956 har der hvert år på United States Naval War College været afholdt internationale kurser af ca. 1o måneders varighed under Naval Command College, hvis formål er: "To assist specially selected senior Free World naval officers to prepare themselves for higher command responsibilities within their own navies, and to familiarize them with U.S. Navy methods, practices, and doctrines." Jeg var den elvte danske elev.

26. Den 7. august 1972 fløj hele familien samt vor airedaleterrier, Filur via New York til Providence, Rhode Island, hvorfra vi blev kørt til Newport. Her boede vi under det meste af opholdet i et pragtfuldt sommerhus udlejet uden for feriesæsonen. Det hedder "Daisifield" og ligger på østkysten af Aquidneck Island. Har været beboet af adskillige danske familier i årenes løb.

27. Mit hold, the Class of 1972-73 bestod af 32 officerer fra lige så mange lande, fordelt som følger: Nordamerika 2, Central- og Sydamerika 6, Europa 11, Asien incl. Australien 11, Afrika 2, varierende i alder fra 34 til 55.

28. Hovedemnerne var History of Sea Power, U.S. Organisation and Institutions, Management, International Relations, herunder International Law, Naval Operations, Naval Planning, Regional Strategy and Global Strategy.

29. I tilslutning til behandlingen af hovedemnerne blev der gennemført "study trips". "Washington Field Study Trip" omfattede således besøg og orientering i the White House, the Congress, the Federal Supreme Court, Pentagon, en række departments (ministerier) samt bl.a. Naval Academy. I tilslutning til Management var vi på "Industrial Field Study Trip" til Rochester (Kodak, Xerox, Bausch & Lomb), Detroit (Chrysler) og Philadelphia (U.S. Steel og Dupont). Endelig gennemførtes hen mod afslutningen "Military Field Study Trip" med besøg på militære etablissementer på såvel Øst- som Vestkysten som i Colorado. Vi overværede på denne tur en opskydning fra Cape Kennedy.

3o. Undervisningen gennemførtes dels som forelæsninger, dels i committees, og under Management-delen var vor class integreret i det tilsvarende rent amerikanske kursus. Der optrådte spændende gæsteforelæsere, f.eks. Georgia's guvernør, Jimmy Carter, som var kadetkammerat med the President of the Naval War College, Vice Admiral Stansfield Turner. Sidstnævnte satte i høj grad sit præg på Naval War College. Han hørte til kredsen omkring Admiral Zumwalt, der i den periode var Chief of Naval Operations og anset for lidt af en reformator. Stansfield Turner, som var et meget begavet, men utvivlsomt også ambitiøst menneske, blev flere år senere Director of C.I.A. i Carters præsidentperiode.

31. Under opholdet i Newport var vor ældste datter, Hanne, student på Roger William's College, hvor hun traf sin tilkommende, Steven Edward Oien. Dorte gik i Middletown High School. Min kone fik megen tid til at gå med at spille tennis.

U.S. Navy

32. Efter graduation fra Naval Command College 27. juni 1973 var jeg nogle uger knyttet til chefen for krydser- og jagerstyrkerne i Atlanten (CRUDESLANT), hvis stabs arbejde jeg fulgte. Dette foregik i Newport. Den 12. juli meldte jeg mig om bord i fregatten TRIPPE i Roosevelt Roads, Puerto Rico og deltog i sejlads til månedens slutning. Overværede missilskydninger og deltagelse i en større flådeøvelse. Sejlede med TRIPPE tilbage til Newport.

Naval Post Graduation School

33. 29. juli kørte vi, min kone og jeg samt Hanne fra Newport. I vor gamle Pontiac havde vi en pragtfuld tur tværs over kontinentet via Ohio, Wisconsin, Minnesota, South Dacota, Wyoming, Idaho og Utah til Californien. Den 11. august nåede vi efter mange spændende oplevelser og indtryk frem til Monterey. Hanne havde vi sat af i San Francisco. Flyttede ind i lejlighed i Monterey Pines Estates.

34. Den 13. august startede jeg på Defense Managements Systems Course på Navy Management Center på Naval Post Graduate School. Eleverne var hovedsageligt amerikanere, civile og militære. Det udenlandske element bestod af tre tyskere, en brite og jeg. Havde på dette kursus megen glæde at min gode matematiske baggrund, idet der blev lagt betydelig vægt på analyser og planlægningsmetoder.

35. Den 27. august modtog jeg telegram fra vor yngste, Dorte, der var rejst direkte hjem fra Newport. Teksten lød: "CAPTAIN CONGRATULATION". 24 timer senere fik jeg fra ambassaden i Washington D.C. bekræftet, at jeg pr. 1. oktober 1973 var udnævnt til kommandør og samme dag skulle tiltræde som chef for Torpedobådseskadren. Det var en komplet overraskelse. Jeg var ikke klar over, at jeg var i "udnævnelseszonen" og havde ikke spekuleret nærmere over mulighederne for forfremmelse, så denne udvikling var for mig både "smertefri" og glædelig.

36. Efter afslutning af kursus i Monterey den 7. september tog min kone og jeg med Grey Hound bus til San Francisco. Vi havde solgt vor bil i Monterey. I San Francisco besøgte vi vore gode venner, Gunvor og Bob McClinton, som vi kendte fra hans tjenestestid i Danmark omkring 196o. Fløj så via Seattle hjem.

Kommentarer vedrørende U.S.A. opholdet

37. Opholdet i U.S.A. var set fra et professionelt synspunkt lærerigt, og det bød på en enestående mulighed for at lære både landet og befolkningen at kende. Under det lange ophold på Naval Command College knyttedes mange venskaber, som i de følgende år har givet anledning til hyggelige gensyn og gode kontakter. Den dag i dag indtager gamle klassekammerater vigtige poster i deres landes forsvar. F.eks. er Hiroshi Nagata her i 1987 chef for den japanske flåde og Ian Knox chef for den australske forsvarsstab. Vi traf ved forelæsninger og under "Field Study Trips" mange spændende mennesker og knyttede i dagliglivet venskaber med tiltalende amerikanere. Amerika befandt sig i 1972-1973 i en kritisk periode. Vietnamkrigens endelige resultat kunne forudses. Vor vietnamesiske klassekammerat, Captain Vien, forudså udviklingen med megen pessimisme. Præsident Nixon blev genvalgt i efter-

året 1972 efter et "land slide defeat for McGovern", hvorpå fulgte Watergate. Jo, amerikanerne var ramt i deres sjæl.

38. Jeg har senere haft megen glæde af det gode kendskab, jeg fik til U.S. Navy, og vi kom alle til at holde af Amerika. Opholdet kostede os som tidligere nævnt vor ældste datter, som efter gennemgang af dyrlægeuddannelsen ved Landbohøjskolen 1973-1979 slog sig ned i Seattle med sin amerikanske mand, Steven Oien, som hun lærte at kende i Newport.

TORPEDOBÅDSESKADREN 1973-1977

39. Den 1. oktober 1973 afløste jeg kommandør Helge Nielsen som chef for Torpedobådseskadren.

4o. Efter godt fem år i udlandet var det lidt af en chokerende oplevelse at vende tilbage til dansk forsvar, som jo også var præget af udviklingen i Danmark i slutningen af tresserne. Langt hår og mindre vægt på den ydre form syntes at være dagens orden. Det gjorde et vist indtryk på mig, da jeg en dag - jeg tror, det var den første - bad en taxa køre mig til Holmen, og chaufføren så spurgte, om det ikke var ude ved Christiania!

Materiel

41. I materielmæssig henseende var Torpedobådseskadren ikke just på toppen i 1973. Søværnet havde på det tidspunkt 4 torpedobåde af FALKEN-klassen (dieselbåde søsat 1961-1962), 6 torpedobåde af SØLØVEN-klassen (gasturbinebåde søsat 1963-1966) samt MAKRELLEN (dieselbåd søsat 1955), der var den sidste af FLYVEFISKEN-klassen. Af disse kæmpede vi til stadighed for at holde syv under kommando formeret i to divisioner.

42. Kort efter min ankomst strøg depotskibet HJÆLPEREN kommando og udgik af flådens tal. Tilbage til støtte for torpedobådene havde vi derefter kun torpedobådenes Mobile Base (MOBA), der bestod af et antal køretøjer indrettet og medførende materiel dels til operativ ledelse, dels til logistisk støtte. Køretøjssituationen var god, idet vi havde fået nyt materiel. I øvrigt indgik til enhver tid et af de to tankfartøjer, SKINFAXE og RIMFAXE i eskadren. Heldigvis var der lys forude. Søværnets Materielkommando havde i 1972 skrevet kontrakt med Frederikshavn Skibsværft om bygning af 8 torpedobåde, type TB-68 (WILLEMOES-klassen). I 1974 blev denne kontrakt udvidet med 2 både, og nye mobile radarer til MOBA var på vej.

43. Også på våbenområdet var der en udvikling i gang. Den svensk konstruerede og byggede torpedo Tp 61 blev i disse år indført i såvel det norske som det danske søværn. Denne torpedo repræsenterede et stort spring fremad, idet den er hurtigere og længere rækkende end tidligere typer, og så har den den fordel, at den med Zeta-fremdrivning (brintoverilte) ikke danner boblestribe på overfladen og derfor ikke visuelt kan observeres fra målet. Indføringen af Tp 61 var ikke uden problemer, idet trådstyringen gav anledning til en del komplikationer. Og så medfører den manglende boblestribe, at man under øvelseskydning kun om natten kan følge torpedoen ved hjælp af et i den indbygget markeringslys. Den høje fart kræver, at man bruger helikopter til

sporing. I min tid som eskadrechef rådede Søværnet alene over Alouette III helikoptere, der kun kunne flyve, når de kunne se kimingen, så teoretisk set kunne det altså slet ikke lade sig gøre; men det lykkedes alligevel i tusmørke og stjerne- og måneklare nætter. Disse torpedoskydninger gennemførtes altid i det sydlige Kattegat, hvor vi havde Torpedostation Kongsøre og dens indbjærgningsfartøjer i nærheden, og hvor vi kunne have den mobile base opstillet ved Spodsbjerg Fyr og herfra operere helikopteren. Vi tilbragte mange nætter i det område, også en del forgæves.

44. Den store forbedring indtraf med tilkomsten af de nye, store torpedobåde af WILLEMOES-klassen. Efter længere tids prøvesejladser hejste den første båd i klassen, WILLEMOES, kommando den 21. juni 1976 (chef Kaptajnløjtnant K.H. Winther). Det foregik i øvrigt i huj og hast, da vi tre dage senere skulle have den daværende forsvarschef, General Blixenkrone-Møller, om bord til en repræsentationssejlads for den britiske Chief of Defence Staff, Field Marshal Sir Michael Carver. Ved denne lejlighed hejste Forsvarschefen - så vidt jeg erindrer for første gang - sit nye forsvarschefsflag med de to korslagte marskalstave. Sejladsen fra Holmen til Grenå gik fint med servering af flot lunch undervejs. Jeg nåede på min afgangsdag fra Torpedobådseskadren den 15. juni 1977 at opleve kommandohejsning i den fjerde båd i klassen, HUITFELDT.

45. Navngivningen af denne klasse gav anledning til en del overvejelser. Chefen for Søværnet, Viceadmiral S.S. Thostrup, der ønskede "mindre søhelte", lyttede til mit råd om så at sprede sig over hele vor historie. Dermed fik vi Nordby og Bredal med. Frederikshavn Værft A/S udgav ved seriens afslutning en nydelig, lille bog "Torpedobådene af WILLEMOES-klassen", der bl.a. indeholder historien om de danske søhelte, der har givet navn til klassen. På grund af Chefen for Søværnets operative Kommando, kontreadmiral H.M. Petersens sygdom blev jeg den 16. marts 1976 navngiver for torpedobåden BILLE.

Personel

46. Som chef for Torpedobådseskadren befandt jeg mig i den pudsige situation, at jeg kunne være fader til alle mine officerer med undtagelse af eskadreteknikofficeren, kommandørkaptajn P. Lewinsky. Denne generationsforskel gav ikke mig, men måske nok de unge, de store problemer. For mig var det inspirerende at komme tæt ind på livet af de unge officerer. Blandt torpedobådscheferne havde vi mange prægtige folk, hvoriblandt "Senior Officer Fast Patrol Boats" (ældste divisionschef) spillede en særlig fremtrædende rolle. I min tid var det efter tur kaptajnløjtnanterne S. Lund og S. Kirkegaard-Sørensen.

47. Vi havde også gode befalingsmænd af sergentgruppen, og jeg kan ikke lade være med at nævne vore basemekanikere, der udgjorde grundstammen i den Mobile Base, og med deres store erfaring bar hovedansvaret for, at denne noget specielle enhed på hjul var overordentlig effektiv og flexibel.

48. Jeg gjorde mig store anstrengelser for at få rettet op på den ydre form ud fra betragtningen om, at man kun kan overbevise andre om effektivitet, hvis man gør sine ting godt og smart. Gamle uvaner fra de primitive dieselbåde lod sig udrydde i SØLØVEN-klassen med de langt bedre forhold. Det var imidlertid tilkomsten af WILLEMOES-klassen,

som eksempelvis i modsætning til forgængerne var udstyret med den luksus, der hedder brusebade, der skabte betingelser for den rette udvikling.

Øvelsesvirksomhed

49. Ud over eskadrens egen øvelsesvirksomhed, der primært havde til formål at træne de enkelte både og divisioner samt torpedobådenes Mobile Base, deltog vi naturligvis i en række øvelser med flådens andre enheder, og der blev lagt stor vægt på indøvelse af taktisk samarbejde med fly såvel til luftforsvar som til kombinerede fly- og overfladeskibsangreb.

5o. Højdepunktet i vor aktivitet var imidlertid de årlige NATO torpedo- og missilbådsøvelser, BOLD GAME, der gennemførtes i april - maj med deltagelse af både fra Danmark, Norge og Tyskland - og så længe briterne endnu havde "fast training boats" - en enkelt repræsentant for Royal Navy. Desuden havde vi periodevis flydeltagelse, bl.a. britiske flådehelikoptere. Øvelserne varede 3-4 uger og strakte sig fra Bergen til Østersøen. Ikke mindst sejladsen i den norske skærgård var en oplevelse for os. Det lykkedes mig i 1977 at få nordmændene til at udstrække øvelsesområdet mod nord, så vi nåede helt op til Florø. Gennem denne virksomhed udvikledes et intimt samarbejde med vore allierede kolleger, som vi lærte godt at kende. Og der var rig lejlighed til at udveksle erfaringer og tilsammen at udvikle nye taktiske metoder. Vi mødtes også hver vinter til "Fast Patrol Boat Conferences", som skiftevis afholdtes i Norge, Tyskland og Danmark.

51. Jeg havde den fordel, at den tyske Kommandeur der Schnellboote var min ven fra NATO-årene, Kommandør Klaus-Jürgen Thäter. Han blev senere afløst af Kommandør Gustav Liebich, som også blev min gode ven. Jeg har stadig kontakt med begge.

52. I juni 1974 havde vi den helt specielle oplevelse at have Flådeadmiral af Sovjetunionen S.G. Gorshkov på besøg i Danmark som gæst hos Chefen for Søværnet, Viceadmiral S.S. Thostrup. Den 2o. juni sejlede vi ham og hans følge fra Langelinie til Sundets nordlige del i en torpedobåd af SØLØVEN-klassen. Ved passagen af det smalle sted ved Kronborg bemærkede admiralen, at han aldrig havde forestillet sig, at der var så ringe afstand mellem Danmark og Sverige. I samme område spurgte han, hvor hurtigt vi kunne sejle. Da vi svarede 5o knob, sagde han: "Bevis det". Det gjorde vi så med det resultat, at en af Sundbusserne klagede over os. I min indberetning til Forsvarskommandoen anførte jeg, at vi efter ønske fra Admiral Gorshkov havde gået fuld kraft. Jeg hørte ikke mere om den sag. Som afslutning på sejladsen blev han overført til en minelægger, hvor Admiral Thostrup tog imod ham med salut. Jeg deltog om aftenen i den officielle middag i den sovjetiske ambassade, hvor Flådeadmiral Gorshkov var vært. Det var en stor oplevelse at træffe den moderne russiske flådes skaber.

53. I sommeren 1976 var vi inviteret på flådebesøg i Karlskrone i anledning af 1oo års jubilæet for indførelsen af torpedoen i den danske, den norske og den svenske flåde. I 1875 foretog de tre mariner af økonomiske grunde et fællesindkøb ved det italienske firma, Stabilimento Tecnico Fiumano af Whitehead's selvbevægende torpedo. I Karls-

krona mødtes eskadren med svenske og norske kolleger samt en finsk kanonbåd. Finnerne måtte i henhold til fredsaftalen efter anden verdenskrig ikke have torpedoer.

Øvrig eskadrechefsvirksomhed

54. Som chef for Torpedobådseskadren var jeg under krig udset til at være alternativ styrkechef for den bl.a. af fregatter og torpedobåde sammensatte kampgruppe, der skulle gennemføre beskyttelse af minelægning og udføre angreb på invasionsstyrker. Denne funktion udøvedes fra den Mobile Bases operationsafdeling opstillet på kysten. Dette afprøvede vi jævnligt i større øvelser.

55. Eskadre- og marinedistriktschefer samledes nogle gange om året til møder i Søværnets operative Kommando til orientering og drøftelse af spørgsmål af fælles interesse. Min nærmest foresatte chef var chefen for Søværnets operative Kommando, Kontreadmiral H.M. Petersen, som jeg havde kendt, lige siden vi i 1952 sejlede sammen i den gamle HUITFELDT. Han var et yderst sympatisk og meget velbegavet menneske med mange talenter. Jeg satte stor pris på ham, men på ét punkt var vi ikke helt enige. Det gjaldt betydningen af den ydre form. Jeg kan huske, at jeg gjorde ham godt sur ved et eskadrechefsmøde, hvor jeg havde arrangeret en "happening" i anledning af, at der var tale om, at Søværnet skulle puttes i Hærens brune uniform til daglig tjeneste om bord. Jeg iførte mig i en pause en sådan uniform og spillede en lille komedie ved mødet. Det morede ham ikke; men som sagt, jeg satte stor pris på ham og havde megen respekt for hans høje intellekt. Desværre døjede han allerede da med blodpropper, og han fik en alt for tidlig død - 1978.

56. Som eskadrechef skiftedes vi til på søen at føre kommando over enheder fra flere eskadrer under de såkaldte SMALL PLAY øvelser, der med en uges varighed afholdtes tre gange om året. Dette gav god indsigt i andre skibstypers formåen og behov og en udmærket træning i at føre kommando over en større styrke.

57. Den 29. januar 1977 - på stiftelsesdagen for Holmens Hæderstegn - modtog jeg udnævnelse til ridder af 1. grad af Dannebrogsordenen.

58. Under en sejlads med torpedobåden WILLEMOES i marts 1977 spurgte den daværende chef for Søværnets Materielkommando mig, om jeg kunne tænke mig at afløse ham, når han i 1981 skulle gå af på grund af alder. Han hævdede, at dette ville glæde bl.a. de civile chefer ved materielkommandoen. Jeg blev overrasket, men da det ville være en stor udfordring, svarede jeg efter nogle dages betænkningstid ja. Det skulle imidlertid komme til at gå anderledes.

Afgang fra Torpedobådseskadren

59. Den 15. juni 1977 blev jeg afløst af min klassekammerat fra Søofficersskolen, Kommandør O. Fischer som Chef for Torpedobådseskadren. Jeg havde været heldig at få små fire år i denne gode stilling. Disse år i eskadren var travle og lærerige. Livet var præget af utallige sejladser og udrykninger med torpedobådenes Mobile Base. Det var en pragtfuld tid, og jeg havde jo glæden efter de første magre år at opleve fremgang og modernisering. Det er blot trist, at vi i den kongelige danske marine altid skal ned i en bølgedal, før nyt kommer til; men det er jo den fattiges lod!

Familieliv

60. Ved vor hjemkomst fra U.S.A. flyttede vi ind i vort hus, Skovagervej 5, Charlottenlund, som vi havde købt i 1961. Min kone blev af sin tidligere chef, overlæge Jersild, opfordret til at vende tilbage til sin gamle stilling som 1. reservelæge ved Københavns Fængsler. Det sagde hun ja til og fortsatte i denne stilling, til vi i 1980 flyttede til Århus. Med vanlig energi klarede hun både arbejde og hjem. Vor ældste datter, Hanne, kom i efteråret 1973 ind på Landbohøjskolen, hvor hun i de følgende år læste til dyrlæge. Hun opretholdt trofast forbindelsen med sin ven, Steven E. Oien, som hun havde efterladt i U.S.A. Vor yngste datter, Dorte, kom i nysprogligt gymnasium på Kildegaard, hendes gamle skole. Hendes store interesse var ridning og ved ihærdigt rengøringsarbejde på Gentofte Amts Sygehus og med min bistand indkøbte hun en dejlig hest, Bachus, som vi desværre mistede efter lange sygdomsperioder. Hun bestod studentereksamen i 1977. Min moder, der var stærkt alderssvækket, kom i januar 1975 på Håndværkerhavens Plejehjem, hvor hun døde samme år i en alder af 86. Min svigermoder, Inger Tarp, døde året efter.

FORSVARSSTABEN 1977-1980

61. Den 15. juni 1977 tiltrådte jeg tjeneste ved Forsvarsstaben som chef for Operations- og Planlægningsstabens Operationsafdeling. Denne afdeling, hvis primære funktion er at varetage Forsvarschefens daglige udøvelse af operativ kommando over underlagte myndigheder og styrker, beskæftiger sig med operationer i og ved Danmark, Grønland og Færøerne, efterretningstjeneste, beredskab og øvelsesvirksomhed m.v.

Personel

62. Jeg tiltrådte kort efter chefsskiftet på højeste niveau, idet General Knud Jørgensen havde afløst General Blixenkrone-Møller som forsvarschef og Generalløjtnant G.K. Kristensen var blevet Chef for Forsvarsstaben. Min nærmeste foresatte var chefen for Operations- og Planlægningsstaben. Det var i de første måneder Generalmajor O. Lind, indtil han blev afløst af Generalmajor Børgesen, Flyvevåbnet.

63. Min tjeneste var rimelig travl og afvekslende. Ud over mit eget ansvarsområde blandede jeg mig også af og til i planlægningen, som i disse år forsøgtes gennemført i faser med henblik på kommende forsvarsforligsforhandlinger, og det gav anledning til mangen en god diskussion med min gamle bekendt, Oberst H.H. Jørgensen, der var chef for Planlægningsafdelingen. Jeg tror også nok, at min chef, Generalmajor Børgesen somme tider syntes, at jeg var besværlig; men vi kom nu fint ud af det sammen.

64. Om mit forhold til Chefen for Forsvarsstaben skal jeg kun sige, at jeg ikke havde truffet ham før, og derfor ikke på forhånd havde nogen mening om ham. Hans spring i 1977 fra oberstløjtnant til generalløjtnant havde naturligvis vakt opsigt, specielt fordi det skete efter tjeneste i Forsvarsministeriet lige siden 1964 kun afbrudt af en kortere tjenesteperiode på Cypern og gennemgang af NATO Defence College. Hans militære baggrund var meget begrænset og hans engelskkundskaber beskedne. Jeg fandt ham hverken beundringsværdig eller tillidvækkende; men alle i Forsvarskommandoen gjorde sig store anstrengelser for at op-

træde loyalt over for ham. Som formand for arbejdsgruppen vedrørende delegering arbejdede jeg direkte for ham. Han bakkede altid de beslutninger op, som jeg som chef for Operationsafdelingen tog, og jeg må betegne vort indbyrdes forhold som korrekt.

Grønland

65. Station Nords videre skæbne, efter at den officielt var blevet lukket som civil vejrstation og senere genåbnet af forsvaret som mellemstation for Slædepatruljen SIRIUS og indfaldsport til Nordgrønland, bl.a. Pearyland, blev et emne, som jeg med iver kastede mig over. Det lykkedes da også efter en ihærdig indsats at overbevise alle om, at vi skulle fortsætte. Og i skrivende stund holder forsvaret fremdeles Station Nord bemandet og åben året rundt. Jeg havde ikke før været i Grønland, men nu gav mit job mig chancen, og jeg deltog i flere oplevelsesrige og lærerige rejser. Den nylige udvidelse af fiskerigrænsen til 2oo sømil satte naturligvis også i denne forbindelse sit præg på vort arbejde.

66. Allerede i juli 1977 var jeg med på en forsyningsflyvning til Station Nord med ophold på Thulebasen. Oplevelserne på denne tur gjorde indtryk, og lysten til at vende tilbage var stor. I slutningen af februar 1978 fik jeg chancen, da Station Nord skulle fremvises for den herværende amerikanske forsvarsattaché, Captain Frankenfield og flyveattacheen, Colonel Piper. Vi havde en flot tur og oplevede Nordgrønlands vinter med - 36°C. Mellemlandene i Mestersvig og Reykjavik på vejen hjem. I april 1978 var jeg sammen med stabschefen hos Chefen for Søværnet, Kommandør Heisterberg-Andersen og SIRIUS koordinatoren, Orlogskaptajn Guldbrandsen m.fl. på en tur rundt til vore installationer i Grønland. Var fem dage på Daneborg hos SIRIUS patruljen, hvor jeg fik lejlighed til at køre med hundeslæde, på Station Nord og i Grønnedal med mellemlandinger i Mestersvig, Søndre Strømfjord og Narssarssuaq. I august samme år var jeg af sted igen, denne gang som Forsvarskommandoens repræsentant på Forsvarsminister Poul Søgaards Grønlandstur. Vi nåede hele vejen rundt, via Keflavik til Mestersvig, Daneborg, Ellaø, Station Nord, Kap Harald Moltke (hvor vi fejrede Eigil Knuths 75 års fødselsdag 8. august), Thule, Kranak, Søndre Strømfjord, Kulusuk, Narssarssuaq og Grønnedal. En stor oplevelse og hyggeligt at rejse sammen med Søgaard og hans følge, bl.a. fru Ruth, departementschef Verner Christiansen og afdelingschef Mogens Frederiksen og deres koner. I december 1979 deltog jeg i julepostflyvningen til Station Nord og oplevede her Nordgrønlands fascinerende vinter med 24 timers mørke. Grønlands natur gjorde et dybt indtryk på mig, og jeg fattede en betydelig interesse for Grønlands militære betydning.

Tjenesten i øvrigt

67. En anden interessant oplevelse var deltagelsen i the Second Maritime Symposium, Helsinki 16.-19. maj 1978. Jeg ledsagede her Chefen for Søværnet, Viceadmiral S.S. Thostrup. Dette møde afholdtes efter indbydelse fra Chefen for Finlands Søstridskræfter, Kontreadmiral Jorma E. Haapkylä. I symposiet deltog flådecheferne eller deres stedfortrædere fra 16 søfartsnationer med interesser i Nordatlanten, Nordsøen og Østersøen. Såvel NATO-lande som Warszawapagt-lande og alliancefri stater var repræsenteret. Hensigten var i fortsættelse af et lignende møde i Stockholm i 1975 at give flådecheferne en lejlighed til

at mødes uformelt. Symposiets hovedtema var: "Navies in the service of the society during the time of peace". Det var ikke uinteressant at se øst- og vesttyske flådechefer sammen og se den russiske admiral Smirnov danse med Mrs. Holloway, der var gift med den amerikanske Chief of Naval Operations. De fleste havde deres koner med, vi også. Det aftaltes, at vi skulle mødes igen ca. tre år senere, men et sådant møde kom aldrig i stand, formentlig på grund af krigen i Afghanistan og udviklingen i Polen. En stor oplevelse var det imidlertid, og der kan næppe være tvivl om nytten af, at man fra vest og øst lærer hinanden at kende.

68. Arbejdet i Operationsafdelingen omfattede naturligvis også daglig rutine. I denne forbindelse gav det mig rig anledning til at stifte nærmere bekendtskab med de to andre værns problemer og forhold. Mine erfaringer fra årene ved Headquarters Allied Forces Northern Europe i Kolsås kom mig i denne sammenhæng til gode. Det var også nyttigt at stifte bekendtskab med Forsvarsstabens organisation og virksomhed, selv om stemningen i disse år ikke altid var den bedste.

Afgang fra Forsvarsstaben

69. Kontreadmiral H.M. Petersens alt for tidlige død i 1978 medførte, at der måtte træffes en række dispositioner, som kunne muliggøre kommende års besættelse af højere stillinger, idet Danmark fra efteråret 1979 skulle besætte posten som COMNAVBALTAP i Karup. Kommandør Heisterberg-Andersen udnævntes til kontreadmiral og overtog stillingen som chef for Søværnets operative Kommando, indtil han blev COMNAVBALTAP, en stilling som havde været tiltænkt H.M. Petersen. Kontreadmiral N.F. Lange, der sad i Bruxelles som permanent dansk repræsentant i Military Committee, skulle så midlertidigt være chef for Søværnets operative Kommando, indtil Viceadmiral S.S. Thostrup gik af med udgangen af januar 198o, hvorefter han skulle afløse ham. Og her kom jeg så ind i billedet som chef for Søværnets operative Kommando fra 1. februar 198o. Allerede den 19. september 1979 modtog jeg min udnævnelse til kontreadmiral pr. 1. februar 198o. Atter en gang kom udnævnelsen i god tid. Og jeg blev atter en gang afløst af Kommandør O. Fischer.

Familieliv

7o. Min kone fortsatte indtil 1. januar 198o sit arbejde som 1. reservelæge ved Københavns Fængsler. Min svigerfader, stabslæge Tarp døde i januar 1978. Han sov stille ind 85 år gammel. Mærkeligt pludselig at være ældste generation. Heldigvis havde vore børn fået lov til at opleve deres bedsteforældre i mange år, og de satte stor pris på dem. Hanne blev den 3. juni 1978 i Holmens Kirke viet til Steven Edward Oien af pastor B. Ørsted. Dorte forsøgte sig efter studentereksamen med lidt af hvert, men bestemte sig omsider til at blive sygeplejerske. Hun og jeg havde nok en gang uheld med en hest, Pinau, som blev uforbederligt halt efter ca. et halvt års forløb. Ikke desto mindre havde vi sammen megen fornøjelse af denne hestetid. En god trøst for Dorte var det, at hun netop i denne periode traf sin tilkommende, den norske medicinske student, Jens Kristian Fagernæs fra Larvik.

SØVÆRNETS OPERATIVE KOMMANDO 198o-1982

71. I slutningen af januar 198o flyttede min kone og jeg med vor airedaleterrier, Moby Dick, til Århus, hvor vi overtog lejemålet i Villa

Senta på Strandvejen. Dette udmærkede og velbeliggende hus har været i Søværnets besiddelse siden 1945, hvor vi overtog det efter tyskerne.

72. Stillingen som chef for Søværnets operative Kommando er enhver søofficers drøm. Som flådechef fører man kommando over eskadrer og skibe, marinedistrikter og operative landetablissementer og anlæg, har ansvaret for uddannelse, operationer og krigsplanlægning og et nært samarbejde med de andre danske værn og allierede flådemyndigheder. Og den daglige tilværelse er præget af reelle opgaver, såsom farvandsovervågning og suverænitetshævdelse samt søredningstjeneste. Chefen for Søværnets operative Kommando lever et travlt og virksomt liv vekslende mellem kontoret på Kystværnsvej og bunkeren i Havreballeskoven, mellem sejlads under inspektioner og flådeøvelser og rejser til danske landtjenestesteder og allierede hovedkvarterer samt deltagelse i NATO konferencer, hvilket medførte, at jeg pr. år var væk fra Århus mellem 1oo og 12o dage. Og ind imellem er der også repræsentative forpligtelser at varetage, både ved flådebesøg og i relation til det lokale samfund. Og i sidstnævnte henseende er Århus en nok så aktiv by.

Offentlig debat og oplysningsvirksomhed

73. Som chef for Søværnets operative Kommando kom jeg for første gang i en position, hvor der var behov for aktiv kontakt med pressen og udtalelser over for offentligheden. Og det var netop på dette område, at jeg allerede første dag, den 1. februar 198o, umiddelbart efter at have afløst kontreadmiral Lange måtte handle. Jyllandsposten havde forberedt en række artikler fra forsvarets højeste chefer, bl.a. de tre værnschefer. Disse blev imidlertid af Forsvarsministeren, Poul Søgaard pålagt ikke at udtale sig om forsvarets ønsker til kommende forsvarsforlig, og så måtte COMBALTAP, Generalløjtnant Vegger, chefen for Vestre Landsdelskommando, Generalmajor G. Asmussen, chefen for Østre Landsdelskommando, Generalmajor O. Lind, chefen for Hjemmeværent, Generalmajor J. Andreassen og jeg rykke ud med indlæg om forsvarets muligheder ved en "nulløsning". Disse artikler bragtes den 2. februar 198o. Da jeg nogle dage senere meldte mig hos Forsvarsministeren i anledning af min udnævnelse og tiltrædelse, understregede Poul Søgaard, at han måtte stille det krav til chefer, der arbejdede direkte for ham, d.v.s. medlemmer af Forsvarsrådet, at de ikke udtaler sig offentligt, når overvejelser er i gang. "I andre kan sige, hvad I vil, blot I tænker jer godt om forinden". Han spurgte derefter interesseret til visse detaljer i min artikel og bar tilsyneladende ikke nag.

74. I min tid som chef for Søværnets operative Kommando holdt jeg en lang række foredrag om Søværnets situation, skrev artikler og blev interviewet og citeret. Det var min opfattelse, at jeg havde en pligt til at benytte enhver lejlighed til at oplyse om Danmarks maritime situation og Søværnets rolle og behov.

75. Indadtil - over for mine egne - gav jeg ved min tiltrædelse i et signal til alle underlagte myndigheder og skibe udtryk for min holdning. Af dette signal skal jeg citere følgende: "På længere sigt råder der uvished om forsvarsordning og flådeplan. Det er min sikre opfattelse, at en klar demonstration af kvalitet i indsats vil være vort bedste argument for den videre udvikling af et moderne søværn. Vor troværdighed, som den vurderes såvel af ansvarlige politikere og højere danske militære myndigheder som af vore allierede og potentielle modstandere, er ikke alene betinget af vor vilje til god indsats, men også af vor evne til at yde denne indsats på overbevisende og professionel vis. I inter-

national sammenhæng måles danske styrker med international målestok. Der bør derfor også lægges vægt på formen, hvorunder opgaverne løses. God orlogsmæssig fremtræden, godt sømandskab og korrekt militær optræden er i denne forbindelse af grundlæggende betydning." Denne "policy" fremhævede jeg bestandigt i de efterfølgende år.

Øvelsesvirksomhed

76. Som chef for Søværnets operative Kommando er man naturligvis meget aktivt inddraget i flådens øvelsesvirksomhed, som man er ansvarlig for. Denne virksomhed strakte sig fra deltagelse i krigshovedkvarteret i bunkeranlægget i Havreballeskoven i store NATO øvelser, såsom WINTEX, BOLD GUARD og BOTANY BAY til direkte ledelse eller overværelse af øvelser på søen. Blandt sidstnævnte skal især fremhæves de nationale øvelser i DANEX-serien, hvor jeg hejste mit flag i en minelægger eller fregat. Det blev for mig til fem af denne art. Under disse øvelser har man som chef for Søværnets operative Kommando lejlighed til selv at sætte sit præg på flådens optræden og virke og opnå kontakt med en stor del af personellet. Det var en meget positiv oplevelse. Jeg lagde herunder vægt på at gennemføre samlede flådebesøg i week-ends i danske provinshavne for over for offentligheden at vise flåden. I juni 198o var jeg således i Rønne med 22 enheder, og i november samme år arrangerede vi i forbindelse med besøg i Aarhus en sejlads for 65 af byens fremtrædende borgere med borgmesteren i spidsen. Da det viste sig at være særdeles vellykket, gennemførte vi i 1981 tilsvarende besøg i Sønderborg, Aabenraa og Haderslev og senere i Fredericia, Kolding og Vejle, ligeledes med gæster fra land til søs på afsejlingsdagen.

Farvandsovervågning og suverænitetshævdelse

77. Ledelse af farvandsovervågning og suverænitetshævdelse er vigtige, operative fredstidsopgaver. Jeg lagde fra første dag vægt på at ruske op i vor farvandsovervågning, som jeg fandt var ved at blive for rutinepræget. Udviklingen i Polen i slutningen af 198o bød i denne forbindelse på betydelige udfordringer. Ingen kunne jo vide, hvordan situationen dér ville udvikle sig, specielt ikke efter at russerne fra begyndelsen af december 198o stod opmarcheret klar til indrykning. Det var i særlig grad risikoen for episoder og suverænitetskrænkelser ved Bornholm, der optog os. Der blev derfor iværksat forøget overvågning i Østersøen, og vi havde i lange perioder større enheder deployeret til Bornholmsområdet. I løbet af foråret 1981 syntes situationen at blive mindre spændt; men så kom i sommeren 1981 en omfattende forlægning af russiske flådeenheder fra både nord og syd til Østersøen. Der var nogen usikkerhed om, hvorvidt der var optræk til pres på Polen, eller om der var tale om en enestående øvelsesvirksomhed. Det sidste viste sig at være tilfældet kulminerende med den største amfibieøvelse nogensinde i Østersøen, øvelse ZAPAD i september. Der deltog bl.a. hangarskibet KIEV og krydseren MURMANSK fra Nordflåden og helikopterhangarskibet LENINGRAD fra Sortehavsflåden samt et stort antal landgangsskibe, der ikke hørte til Østersøflåden. De fleste enheder ude fra returnerede derefter til deres respektive flåder. Situationen i Polen tilspidsedes imidlertid igen i efteråret 1981, hvilket førte til etablering af krigsretstilstand, og mod årets slutning øgede vi atter vor tilstedeværelse i Østersøen. I alt krævede dette be-

redskab samt overvågning af den ovenfor beskrevne øvelsesvirksomhed, at vi i 1981 i 100 dage havde en minelægger af FALSTER-klassen, et inspektionsskib af HVIDBJØRNEN-klassen, en fregat af PEDER SKRAM-klassen eller en korvet af NIELS JUEL-klassen på patrulje. Vi var i stand til at gennemføre denne virksomhed uden et stort ekstraforbrug af ressourcer, fordi vi rådede over et rimeligt antal udrustede enheder og kunne overføre dem fra anden planlagt sejlads.

78. Det, vi lærte af dette års operationer, var, at russerne er i stand til at koncentrere sømagt, hvor de mener at have brug herfor, samt at vi, for at kunne reagere fornuftigt, må råde over et passende antal udrustede, søgående enheder, som kan indsættes på kort varsel. Disse operationer gav både hovedkvarteret i Århus, vore marinedistrikter og vore skibe god træning, og de blev gennemført i snævert samarbejde med vore tyske allierede.

79. Østmagtsorlogsskibes krænkelser af dansk suverænitet og vore adgangsbestemmelser er sjældne. I juni 1980 oplevede jeg dog selv en sådan, da vi under øvelse DANEX I/80 i det sydlige Kattegat observerede et polsk landgangsskib af POLNOCNY-klassen inden for vore basislinier ved Hesselø. Ved hjælp af en fregat, en minelægger, en torpedobåd og et DRAKEN fly fik vi ham gjort klart, at her var tale om en krænkelse. En hurtig undskyldning fra Polen godtgjorde, at der nok var tale om et skib, der ikke havde fået afsat vort territorialfarvand korrekt i sine søkort. Men vi fik da demonstreret, at vi kunne reagere.

Materiel

80. På materielområdet skete der i disse år en hel del. Først og fremmest kom de nye korvetter af NIELS JUEL-klassen til. Den første, NIELS JUEL, hejste kommando 26. august 1980. Den 16. oktober 1981 fulgte OLFERT FISCHER og den 2. april 1982 PEDER TORDENSKIOLD. Den 18. juni 1981 underskrev Søværnets Materielkommando kontrakt med det franske firma Thomson om levering af et avanceret kommando-, kommunikations- og informationssystem til Søværnet, det såkaldte Flag Officer Denmark CCIS. Der var således på kort sigt en god udvikling i gang, og i 1982 barslede Søværnets Materielkommando med ideen om et modulindrettet standardskib, det såkaldte FLEX 300.

Forsvarsplanlægningen

81. På længere sigt tegnede situationen sig imidlertid mindre lyst. Forsvarsforligsforhandlingerne i 1980-1981 gik meget trægt, og de planer, Forsvarskommandoen lagde frem, vakte ikke just de store forhåbninger i Søværnet. Fregatternes skæbne var uvis, og der var stærke kræfter i gang for at få dem udfaset. Samtidig var undervandsbådsvåbnets fremtid højst usikker. I løbet af 1981 fik vi imidlertid et ret klart indtryk af, at Forsvarsminister Poul Søgaard efter stærk tvivlen var blevet overbevist om dette våbens vigtighed. Bl.a. blev der fra tysk side, ikke mindst fra den tyske marine, givet udtryk for den vægt, man tillagde et dansk undervandsbådsvåben. Tyskerne ønskede ikke - og ønsker fremdeles ikke - at komme i den situation, at de alene skal optræde med undervandsbåde i Østersøen. Også vore torpedobåde af SØLØVEN-klassen var i farezonen, og det så sort ud med hensyn til en stærkt påkrævet erstatning af vore gamle minestrygere. Der var også planer om at nedlægges Stevns- og Langelandsforterne.

82. Fra Søværnets operative Kommando gjorde vi bestandigt gældende, at flådens opretholdelse på længere sigt ville kræve et løbende nybygningsprogram. I juli 1981 rejste jeg til Vedbæk for at forklare Chefen for Forsvarsstaben situationen, uden at dette førte til nogen ændring.

83. Den 13. august 1981 fik vi så omsider et forsvarsforlig mellem Socialdemokratiet og de fire borgerlige partier. Det var ikke noget at råbe hurra for, men det gik ikke så galt som frygtet. Undervandsbådsvåbnet syntes reddet, og vi bevarede torpedobådene af SØLØVEN-klassen og de to forter, sidstnævnte dog i "mølpose". Til dem havde vi uddannede mobiliseringsbesætninger.

84. Den 14. maj 1982 vedtoges de nye forsvarslove. Forinden havde der været en ret heftig debat - også i pressen - om især værnschefernes fremtidige stilling. Denne debat gav anledning til en ikke ringe bitterhed.

85. De socialdemokratiske forslag om besparelser på forsvarsbudgettet, som i marts 1983 førte til en kompromisløsning omfattende besparelser på forsvarsbudgettet i 1983 på 14o mio.kr. og i 1984 på 18o mio.kr., gjorde ikke forholdene lettere.

86. I en bestræbelse på at skabe et professionelt grundlag for flådens udvikling iværksatte de tre admiraler, chefen for Søværnet, chefen for Søværnets Materielkommando og chefen for Søværnets operative Kommando udarbejdelse af en flådeplan, som blev færdiggjort i løbet af 1983.

Ulykker og uheld

87. Som leder af søredningstjenesten i danske farvande er Søværnets operative Kommando hvert år involveret i hundredevis af redningsoperationer, hvis heldige gennemførelse stiller nok så store krav til vagthavende officerer med hensyn til situationsbedømmelse og reaktionsevne. Vi slap imidlertid ikke for uheld og ulykker i vore egne enheder, og i denne henseende var 1982 et særligt sort år. I juli udbrød en voldsom brand i fregatten HERLUF TROLLE under dokophold i forbindelse med eftersyn ved Orlogsværftet. Den 6. september havde vi den famøse HARPOON affyring fra fregatten PEDER SKRAM ved Sjællands Odde, og den 15. oktober omkom tre mand på bevogtningsfartøjet RAN's besætning under forsøg på at slæbe et havareret dykkerfartøj ind til Rønne. Vi gjorde os mange overvejelser om årsagen til disse og andre uheld og ulykker, for man må jo først gribe til sin egen barm. Umiddelbart var det ikke muligt at påvise nogen sammenhæng. Ud over tabene skadede disse begivenheder naturligvis i høj grad Søværnets image, og især HARPOON-sagen udviklede sig - ikke mindst fordi den blev politiseret - i meget ubehagelig retning.

Besøg og kontakter

88. I min tid som chef for Søværnets operative Kommando traf jeg mange interessante mennesker, dels ved besøg her i landet, dels under rejser i udlandet. Under the Supreme Allied Commander Atlantic (SACLANT) afholdes hvert andet år i Annapolis, Maryland, U.S.A., en såkaldt SEA LINK konference, hvor hele NATOs maritime verden mødes, og hvori også deltager fremtrædende civile. Jeg deltog i SEA LINK 198o og 1982.

I ulige år afholder the Chief of Naval Operations (CNO) et såkaldt Sea Power Symposium på Naval War College i Newport, Rhode Island, U.S.A. I 1981 var dette møde, der lededes af Admiral Hayward, kombineret med the 25th Anniversary of the Naval Command College. I CNO Sea Power Symposium deltager flådechefer fra såvel NATO lande som lande, med hvilke U.S.A. har gode relationer. I 1981 overlod Chefen for Søværnet, Kontreadmiral Lange, mig pladsen, da jeg var gammel Naval Command College student. I the 25th Anniversary deltog i alt 176 officerer fra 45 lande, heraf 8 fra mit hold 1972/73. Vi blev modtaget af den fra 2. verdenskrig kendte Arleigh Burke, der var dette kursus grundlægger.

89. Også i Europa mødes Senior Officers i NATO sammenhæng, f.eks. ved de af the Supreme Allied Commander Europe (SACEUR) arrangerede studieperioder, SHAPEX, og i NATO Nordregion ved de af the Commander in Chief Allied Forces Northern Europe (CINCNORTH) arrangerede konferencer, VIKING SHIELD.

9o. Lokalt har man som chef for Søværnets operative Kommando et nært samarbejde med cheferne inden for Baltic Approaches (BALTAP). I krigsorganisationen indgår chefen for Søværnets operative Kommando som Flag Officer Denmark i NATO kommandostrukturen på lige fod med Befehlshaber der Flotte (Flag Officer Germany) under the Commander Allied Naval Forces Baltic Approaches. I min tid var Viceadmiral G. Fromm Flag Officer Germany. Vi udviklede et meget snævert samarbejde ikke blot i NATO sammenhæng, men også i vor daglige overvågnings- og øvelsesvirksomhed til fordel for begge mariner, og vi blev personligt gode venner. Vor fælles foresatte NATO chef var Viceadmiral F. Heisterberg-Andersen, som jeg kendte helt tilbage fra krigens tid. Jeg tror i al beskedenhed, at vi tre medvirkede til en yderligere forbedring af det tysk-danske samarbejde. Også min gamle ven Klaus-Jürgen Thäter dukkede op her som chef for de tyske Nordsøstyrker (COMGERNORSEA).

91. Generalløjtnant Otto Lind var i størstedelen af min periode Commander Allied Forces Baltic Approaches (COMBALTAP), og jeg havde også en god og nær kontakt med ham.

Århuskontakter

92. Århus viste sig at være en god værtsby for Søværnets operative Kommando, og der var god og nær kontakt med såvel de lokale offentlige myndigheder som med erhvervslivet. Jeg blev medlem af virksomhedsledergruppe II, og min kone og jeg knyttede også personligt bekendtskab og venskab med en række tiltalende mennesker. Problemet var ikke at få en omgangskreds, snarere at begrænse den.

Familieliv

93. Vor familie var jo blevet spredt. Vor ældste datter, Hanne, var i 1979 flyttet til Seattle, Washington State, U.S.A., og den 6. juni 1981 blev vor yngste datter, Dorte, viet til Jens Kristian Fagernæs i Holmens Kirke af pastor Børge Ørsted. I den anledning var børnene fra U.S.A. hjemme.

94. Min kone opgave sin stilling som læge ved Københavns Fængsler, da vi i 198o flyttede til Århus, og dermed sluttede hun sin karriere som aktiv læge. Hun fik megen tid til at gå med tennis i B 19oo.

Jeg kom under Århus opholdet igen i gang med ridning på heste fra Århus Ridehal. Vi var begge glade for at bo i Århus, og privat havde vi der gode år.

Afgang fra Søværnets operative Kommando

95. Den 3o. januar til den 21. februar 1983 var min kone og jeg på feriebesøg hos Hanne og Steven i U.S.A., hvor de netop havde købt hus i Redmond uden for Seattle. Ved totiden natten til den 4. februar blev jeg ringet op af Forsvarsminister Hans Engell, der fortalte mig, at regeringens udnævnelsesudvalg havde bestemt, at jeg fra 1. maj 1983 skulle være Chef for Forsvarsstaben og samtidigt udnævnes til viceadmiral med åremålsansættelse. Generalløjtnant G.K. Kristensens anden treårsperiode som åremålsansat udløb denne dag. Ministeren fortalte også, at General K. Jørgensen ville få endnu en periode om forsvarschef, indtil han skulle afgå i 1984. Dette kom helt bag på mig, idet jeg ikke på forhånd var blevet spurgt og ikke havde forestillet mig selv i stillingen som Chef for Forsvarsstaben. Ministeren sagde, at han ville ringe igen, når sagen havde været forelagt i regeringen den følgende tirsdag. Her var virkelig tale om en overraskelse. Udnævnelsen forelå den 8. februar 1983.

96. I U.S.A. og efter vor hjemkomst den 22. februar strømmede det ind med lykønskninger, og jeg var ikke mindst glad for de mange hilsener, jeg modtog fra officerer i Hæren. Det viste sig imidlertid snart, at Generalløjtnant G.K. Kristensen reagerede meget bittert. Han talte om fyring, og flere aviser begyndte at skrive om politisk kup og juntadannelser. Jeg kan kun sige, at jeg i hvert tilfælde ikke havde hørt om noget sådant, endsige havde været involveret heri. Det har da heller aldrig siden kunnet godtgøres, at der har været tale om en sådan virksomhed. Beskyldningerne om politisk virksomhed kunne jeg tage mig let, for jeg var - og er - ikke politisk engageret, og forsvarsminister Engell havde jeg kun truffet to gange, nemlig den 16. november 1982 under et besøg i flåden under øvelse DANEX I/82 og den 17. januar 1983 ved en orientering i Søværnets operative Kommando i Århus, hvor spørgsmålet om ovennævnte stillinger ikke havde været berørt.

97. Den 16. februar 1983 blev min udnævnelse debatteret i Folketinget, hvor Knud Damgaard (Socialdemokratiet) havde stillet spørgsmål til Forsvarsministeren om Hærens muligheder for for fremtiden at øve indflydelse, og Knud Damgaard fremsatte i den følgende tid mange hårde udtalelser.

98. Den 4. april - 2. Påskedag - bragte Ekstrabladet en artikel under overskriften: "Juntaen, der fik slagtet general, afsløret" med påstand om bl.a., at jeg under SEA LINK 82 i Annapolis skulle have anmodet chefredaktør Asger Nørgaard Larsen, Jyllandsposten, om at få pressestøtte til at kvæle G.K. Kristensen m.m. Det, jeg havde sagt til chefredaktøren, var, at vi havde brug for pressens hjælp til at skabe bedre forståelse for Danmarks maritime situation. Et godt eksempel på, hvorledes en fjer kan pustes op til fem høns.

99. Den 17. april 1983 bragte Jyllandsposten en artikel af Keld Boseup under overskriften: "Generalens fald ryster forsvaret", hvori

jeg citeredes for at skulle have sagt: "Ikke siden anden verdenskrig har en officer skadet dansk forsvar som G.K. Kristensen". Uden at være sikker på ordlyden kunne jeg erindre, at jeg nok havde sagt noget i den retning i en privat samtale med journalist Birthe Lauritsen, Aalborg Stiftstidende, i sommeren 1982.

100. Nærmere kommentarer til ovenstående vil fremgå af den efterfølgende del af denne levnedsbeskrivelse, så jeg skal her blot anføre, at jeg aldrig offentligt har udtalt mig om G.K. Kristensen. Disse og andre artikler fremkom i hvert tilfælde ikke på mit initiativ, og jeg valgte helt at holde min mund over for pressen.

101. Jeg blev som chef for Søværnets operative Kommando afløst af den nyudnævnte kontreadmiral Olfert Fischer. Det var tredie gang i træk, han efterfulgte mig. Sådan kan det altså gå to klassekammerater.

CHEF FOR FORSVARSSTABEN 1983 - 1985

Tiltrædelse af tjeneste

102. Jeg tiltrådte tjeneste som chef for Forsvarsstaben søndag den 1.maj 1983 og indledte denne tjeneste med at få sendt den netop udkomne svenske undervandsbådsrapport sendt hjem. Så også i denne stilling fik jeg en flyvende start. Mandag den 2. maj mødte jeg i Forsvarskommandoen i Vedbæk og meldte mig til Forsvarschefen, General Knud Jørgensen. Det var en lidt speciel tiltrædelse, idet jeg ikke fik nogen overlevering fra min forgænger, G.K. Kristensen. Jeg havde ved et nyligt møde i Forsvarskommandoen efter eget ønske haft en kort samtale med ham, hvilket jeg var glad for, selv om han ikke havde meget at fortælle mig.

103. Jeg fik en god modtagelse af staben, og gjorde mig i den efterfølgende tid store anstrengelser for at få etableret et fornuftigt samarbejde først og fremmest med husets otte generaler/admiraler, de tre værnsinspektører, de fire fagstabschefer og generallægen. Med god støtte fra Forsvarschefen og takket være en udpræget velvilje fra de nævnte ottes side, mener jeg, at det lykkedes.

104. Stillingen som chef for Forsvarsstaben kræver en meget betydelig arbejdsindsats, for ikke alene er man chef for en stor stab med et vidt favnende spektrum af opgaveområder og med en dybde, der strækker sig fra helt overordnet "policy" til ret detaljeret forvaltning, men samtidig er man Forsvarschefens nærmeste rådgiver og stedfortræder.

Forsvarsstabens organisation

105. Efter vedtagelsen af Lov om Forsvarets Organisation i maj 1982 havde Forsvarskommandoen til Forsvarsministeriet indsendt forslag til Forsvarskommandoens organisation bl.a. forårsaget af ændringen af de hidtidige værnschefer til værnsinspektører. Spørgsmålet om den kommende organisation blev derefter behandlet af en af Forsvarsministeriet nedsat arbejdsgruppe, hvis resultat forelå i 1983. Det endelige oplæg

drøftedes ved møde i Forsvarsrådet den 4. august 1983, hvorefter det behandledes i 11 mandsgruppen. Denne behandling trak imidlertid i langdrag, og først i december måned kunne Forsvarsministeriet beordre den nye organisation iværksat. Jeg havde ikke megen indflydelse på dette arbejde, idet de principielle afgørelser i realiteten var truffet før min tiltrædelse som chef for Forsvarsstaben. Det blev imidlertid min opgave at føre ordningen ud i livet. Den 15. februar 1984 iværksatte vi stabens nye organisation, men der gik nok så lang tid med at foretage de nødvendige nyindretninger af kontorer og få folk flyttet på plads. En så omfattende ændring, som der trods alt var tale om, indebar ikke blot en fysisk rokade, men krævede også en omskrivning af stabsbestemmelser og løsning af mange detailproblemer. Alle bidrog imidlertid loyalt til nyordningens gennemførelse. Man kan naturligvis diskutere hensigtsmæssigheden af Forsvarsstabens organisation. Jeg fandt imidlertid ikke, at tiden var inde hertil midt i vadestedet, men så det som min opgave at få organisationen til at fungere og derpå drage erfaringer.

Forsvarsplanlægning

1o6. I løbet af 1983 gennemførtes et omfattende planlægningsarbejde med henblik på udarbejdelse af oplæg til ny forsvarsaftale gældende fra 1. januar 1985, og den 15. december indsendtes til Forsvarsministeriet en redegørelse for status i planlægningen. Det var Forsvarsministerens tanke, at det videre arbejde skulle drøftes mellem jul og nytår. Samme dag - den 15. december 1983 - blev der imidlertid udskrevet valg til Folketinget, og dermed kuldkastedes planerne for det videre arbejde.

1o7. Umiddelbart efter nytår gik vi i Forsvarskommandoen i gang med at udarbejde et oplæg beregnet som et militært grundlag for de politiske overvejelser vedrørende forsvarets udvikling efter 1984. Vi gjorde dette uden at have modtaget noget formelt direktiv, hvilket jeg i virkeligheden anså for at være en fordel, for vi kunne jo så udtrykke os rent militærfagligt og bevare initiativet. Det blev af diverse politiske udtalelser klart, at vi måtte arbejde under et betydeligt tidspres, idet såvel ministeren som Socialdemokratiet gav udtryk for ønsket om at komme i gang med de politiske forhandlinger snarest. Baggrundsmaterialet havde vi tilvejebragt i løbet af 1983, og med anvendelsen af week-ends og aften- og nattetimer lykkedes det i begyndelsen af februar 1984 at færdiggøre "Forsvarschefens Skitse til Forsvarets Udvikling 1985 - 1989". Den 13. februar afleverede Forsvarschefen denne skitse til Forsvarsministeren.

1o8. Som udgangspunkt angav Forsvarschefens skitse en udviklingslinie for de tre værn baseret på et uændret, fortsat pris- og lønreguleret budget. Da en sådan udvikling imidlertid uundgåeligt ville medføre en yderligere reduktion af styrkerne med en deraf følgende forringet evne til at løse opgaverne, var i skitsen anført sådanne muligheder, der ville kunne bidrage til at forbedre situationen. Konkluderende anbefaledes, at der fra 1985 gennemførtes en forøgelse af forsvarsbudgettet svarende til en årlig realstigning på 3%, som ville kunne sikre, at forsvaret ikke på ny udsattes for reduktioner, og at personel- og materielkvaliteten kunne forbedres. Det anførtes, at som et minimum ville en forøgelse af budgettet med ca. 45o millioner kr. kunne bidrage til at vende udviklingen i positiv retning.

1o9. Forsvarschefens skitse anvendtes i de følgende måneder af Forsvarsministeriet som baggrundsmateriale for ministerens forhandlinger.

11o. De politiske forhandlinger førte som bekendt til, at de fire regeringspartier og Socialdemokratiet den 29. juni 1984 indgik en aftale om forsvarets udvikling 1985 - 1987. At denne aftale var en stor skuffelse for os i forsvarets ledelse, er jo ingen hemmelighed. Reelt var der tale om en budgetnedgang, og fremtidsudsigterne var mørke. At Knud Damgaard allerede dagen efter forligets indgåelse fornægtede de i bilag til forligsteksten anførte personeltal for Hæren, gjorde ikke situationen lettere, og det skulle da også vise sig, at netop spørgsmålet om Hærens personelsammensætning kom til at forhale iværksættelsen af de nødvendige strukturændringer i næsten to år. End ikke en tillægsaftale i august 1985 satte tingene på plads, og først i maj 1986 skabtes det fornødne politiske grundlag for en fastsættelse af Hærens fredsstyrke og krigsstyrke.

Personel- og uddannelsesstruktur

111. Den personellov, der trådte i kraft den 1. januar 1983 medførte en i virkeligheden revolutionerende ændring af forsvarets personel- og uddannelsesstruktur, som kun kunne gennemføres gennem en langvarig omlægning, idet nye uddannelser skulle etableres, samtidig med at overgangsordninger skulle arrangeres. Denne proces prægede ikke mindst personelstabens virksomhed. I skrivende stund er vi ikke endnu nået til vejs ende.

Decentralisering

112. Forsvarskommandoen har siden 1982 haft et styringsdirektiv for forsvaret, der bl.a. sigtede mod decentralisering på ressourcestyringsområdet. Det var imidlertid først med regeringens moderniseringsprogram, at der skabtes reelle muligheder for at komme nogen vegne på dette område. Og det var og er en svær opgave, bl.a. fordi forsvarets organisation og specielt Forsvarskommandoen, som den fremstod efter 197o, jo i virkeligheden var et udtryk for troen på integrering og centralisering som den rette organisatoriske løsning. Vi kom imidlertid i gang, idet vi som pilotprojekt iværksatte decentralisering af etablissementsforvaltningen.

Relationer indad- og udadtil

113. Som allerede nævnt blev jeg godt støttet af Forsvarschefen, General Knud Jørgensen indtil hans afgang på grund af alder med udgangen af september 1984, og jeg var glad for at være hans stabschef. Tilsvarende havde jeg et særdeles godt forhold til hans afløser, General O.K. Lind.

114. Chefen for Forsvarsstabens virksomhed er principielt indadrettet over for staben, medens den udadrettede virksomhed påhviler Forsvarschefen. Jeg skal dog nævne, at jeg søgte at bidrage til, at Forsvarskommandoen i videst muligt omfang inddrog de Forsvarschefen direkte underlagte kommandochefer i planlægningen m.m.

115. I Forsvarschefens fravær var jeg dog ved flere lejligheder vært for besøgende chefer fra allierede lande. I denne forbindelse skal jeg specielt fremhæve besøget af chefen for U.S. Navy, the

Chief of Naval Operations, Admiral J.D. Watkins, 15. - 17. juni 1984. Hans besøg var både udbytterigt og interessant, bl.a. fordi det var i hans embedsperiode, at den omfattende modernisering af U.S. Navy blev gennemført.

116. På et område havde jeg relationer udadtil, og det var i forhold til Sverige, idet jeg to gange om året rejste til Stockholm for at forelæse på den svenske forsvarshøjskole og en gang om året også på den svenske militærhøjskole. Bl.a. gennem denne virksomhed gjorde jeg bekendtskab med min svenske kollega, viceadmiral Bror Stefenson, som jeg blev gode venner med.

117. Endelig kan jeg ikke undlade at nævne den daværende departementschef, Verner Christiansen, som ved min tiltrædelse sad i Forsvarsministeriet. Med stor elskværdighed og beredvillig rådgivning hjalp han mig godt i gang.

Forsvarets image

118. Kort efter min tiltrædelse modtog vi fra Headquarters AFNORTH i Kolsås flere henvendelser fra CINCNORTH, General Sir Richard Lawson, angående dansk forsvars image. Efter hans opfattelse forsømte vi at gøre en indsats for vor anseelse i NATO. Han anklagede - efter min mening med rette - danske officerer for at være for beskedne og "overærlige" i forholdet til vore allierede. Vi forsøgte at rette op på dette forhold gennem orienteringer for og ved møder med undergivent personel, og jeg fik sat den daværende og altid hjælpsomme direktør for Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, direktør R. Watt-Boolsen, i gang med udarbejdelsen af ordentlige oplysningshæfter om dansk forsvar på engelsk og tysk. Desværre trak det i langdrag, men i september 1986 udkom en nydelig publikation, "Denmark's Defence" - "Dänemarks Landesverteidigung", som vi har fået megen glæde af. Vi gjorde også, hvad vi kunne for at lokke allierede chefer på besøg her i landet, for at de kunne lære os at kende og ved selvsyn konstatere, at nok er vore styrker små, men de er af god kvalitet. Ude omkring eksisterer mange fordomme, og den politiske udvikling, der førte til fodnoter og særstandpunkter, sammenholdt med vort begrænsede forsvarsbudget gjorde - og gør - ikke livet lettere for os i denne henseende.

119. Forsvarsminister Hans Engell, der selv er journalist, var enig i disse bestræbelser, og har jo i årenes løb selv gjort en stor indsats på informationsområdet.

12o. Vi arbejdede i Forsvarsstaben meget med spørgsmålet om, hvorledes vi kunne forbedre vor informationstjeneste, og i efteråret 1985 afholdtes hos Forsvarsministeren rådsmøde om dette vigtige emne, der også behandledes ved en af Forsvarschefens ledelseskonferencer.

G.K. Kristensen

121. Min forgænger som chef for Forsvarsstaben, G.K. Kristensen, afviklede ferie fra 1. maj 1983 til udgangen af året. I løbet af dette år gav han i avisartikler udtryk for en kritisk holdning over for regeringen. Det var imidlertid først den 28. december 1983, nogle få dage før han tiltrådte som chef for 2. Sjællandske Brigade, at han iværksatte sin kampagne mod mig. På denne dag skrev han til Forsvarschefen og anmodede om, at der blev foretaget en tjenstlig undersøgelse

af to forhold, dels min angivelige optræden ved SACLANT's konference, SEA LINK i juni 1982, hvor jeg bl.a. skulle have anmodet chefredaktør A. Nørgaard Larsen, Jyllandsposten, om gennem dagbladet at medvirke til at få ham fjernet fra sin daværende stilling, dels at jeg i september 1982 under øvelsen, SEA DAY 1982 til journalist Birthe Lauritsen, Aalborg Stiftstidende skulle have udtalt, at ingen dansk officer siden den 2. verdenskrig havde skadet forsvaret så meget som den daværende forsvarsstabschef.

122. Den 13. januar anmodede Forsvarschefen mig om en skriftlig redegørelse, og en sådan afleverede jeg den 3o. januar 1984. Min
./. redegørelse, som beskriver sagens realiteter, vedlægges som bilag. Bemærkelsesværdigt nok var dele af pressen holdt orienteret om hele sagen udvikling, og ikke mindst Aktuelt, men også Ekstrabladet og andre bragte mange lidet flatterende artikler fulde af røverhistorier om juntadannelser, kup og lign. Det var ikke morsomt i denne forbindelse at se sit navn og kontrafej på tryk med jævne mellemrum i over et år.

123. Forsvarschefen afgjorde efter samråd med sin auditør sagen ved den 31. januar 1984 bl.a. at udtale, at han fandt min udtalelse til journalist Birthe Lauritsen uheldig og mindre velovervejet uanset dens private karakter. Forsvarschefen påpegede også, at obersten i lang tid havde været bekendt med de påståede forhold, uden at have bedt om iværksættelse af en undersøgelse.

124. Jeg skal ikke her i detaljer beskrive sagens videre forløb, men blot anføre, at oberst G.K. Kristensen den 5. marts skrev til Forsvarsministeren og bad om en undersøgesle af anklagerne mod mig samt bl.a. af, om officerer af generals- og admiralklassen alene eller i forening har henstillet - evt. gennem en talsmand - til medlemmer af Folketinget eller til Forsvarschefen at undlade en forlængelse af hans åremålsansættelse. Den 27. september 1984 meddelte Forsvarsministeren sin afgørelse, idet han for så vidt angik det sidstnævnte punkt citerede en af Forsvarschefen afgivet udtalelse, der konkluderede: "Sammenfattende skal jeg udtale, at jeg intet har fundet, der bestyrker de af obersten fremsatte indirekte beskyldninger mod en hel kategori af officerer på højeste niveau. Ydermere har obersten nægtet at fremkomme med supplerende oplysninger". For så vidt angik de to klagepunkter mod mig havde en auditørundersøgelse fundet sted med afhøring af en lang række vidner, uden at der var kommet nyt for dagen. Jeg modtog en "næse" fra Forsvarsministeren for udtalelsen til Birthe Lauritsen.

125. Den 15. oktober 1984 - på min fødselsdag - klagede oberst G.K. Kristensen til Forsvarschefen over, at denne - det var nu General O.K. Lind - havde udsendt Forsvarsministerens afgørelse til orientering og krævede, at der blev udsendt en berigtigelse af en udtalelse i ministeriets skrivelse bilagt materiale fra G.K. Kristensen. Obersten sluttede med at anføre, at det ville være misvisende at give forsvarets personel det indtryk, at sagen var afsluttet. Forsvarschefen afviste dette den 29. oktober 1984. Samme dag klagede oberst G.K. Kristensen til Folketingets Ombudsmand over den metode, der var blevet anvendt i forbindelse med udløbet af hans åremålsansættelse. Denne klage blev af Ombudsmanden i realiteten afvist ved skrivelse af 1o. januar 1985.

126. Den 15. marts 1985 sendte Oberst G.K. Kristensen en 8 mm tyk sag til Folketingets Forsvarsudvalg bestående af tre redegørelser. En udtalelse om, at Generalmajor Krogen havde aflagt falsk vidneudsagn, fik Forsvarschefen til at pålægge Generalmajor Krogen at anlægge civilt søgsmål mod G.K. Kristensen. Dette førte til ikke mindre end fire retssager, som ikke direkte vedrørte mig.

127. Hele denne affære var naturligvis en alvorlig belastning for mig; men den gik også ud over andre, ikke mindst General Knud Jørgensen. Min andel bestod jo i én ud af sammenhængen løsrevet bemærkning fremsat uoverlagt i en privat samtale, og man kan vel nok sige, at bedre eksempel på "en fjer der blev til fem høns" findes ikke. Den helt utrolige pressekampagne, som blev ført med løbende indsigt i alle akter og en idelig gentagelse af røverhistorierne, var ikke morsom. For forsvaret var den givetvis heller ikke gavnlig. Netop som vi forsøgte at skabe et bedre image for dansk forsvar, skulle dets ledelse slæbes gennem snavset. At sagen blev udnyttet politisk gjorde det ikke bedre. Folk som Knud Damgaard var altid klar med kommentarer.

Udnævnelser

128. Den 1. marts 1984 blev jeg kaldt til Forsvarsministeren, der meddelte mig, at det var blevet besluttet at udnævne Generalløjtnant O.K. Lind til Forsvarschef som afløser for General Knud Jørgensen den 1. oktober 1984. Jeg kunne hertil kun sige, at det syntes jeg var en god idé, og at jeg glædede mig til at skulle være hans stabschef.

129. Den 29. januar 1985 blev jeg udnævnt til Kommandør af Dannebrogordenen.

13o. Den 29. maj 1985 modtog jeg min udnævnelse til admiral og beordring som forsvarschef fra den 1. december 1985. Jeg fik mange venlige lykønskninger, men også i visse dele af pressen nogle ordentlige spark. Mest bemærkelsesværdige var vel udtalelserne fra politisk hold. Pelle Voigt (SF) sagde: "Rent moralsk er udnævnelsen udtryk for, at forbrydelse betaler sig" (Aktuelt 29. maj 1985), Knud Damgaard: "Det er at spille hasard med forsvarets fremtid at foretage en så dårligt motiveret udnævnelse" (Politiken 29. maj 1985) og Anker Jørgensen: "At overtage denne stilling kræver, at der i alle dele af forsvaret - og ikke mindst blandt de politiske partier - er fuld tillid til den, der udnævnes. Det kan Socialdemokratiet ikke have", (Aalborg Stiftstidende 31. maj 1985). Det er vist ret enestående at få en sådan salut fra en tidligere statsminister.

FORSVARSCHEF FRA 1985

Tiltrædelse af tjeneste

131. Jeg tiltrådte tjeneste som Forsvarschef den 1. december 1985 på Hotel Am Stadtpark i Delmenhorst på vej til Bruxelles, hvor jeg samme aften mødtes med de øvrige medlemmer af NATO Military Committee og the Major NATO Commanders ved en herremiddag hos formanden for Militærkomiteen, den hollandske General C. de jager. Spændende, men også lidt forvirrende at træffe disse mange, nye kolleger. Flere spurgte mig, hvornår jeg var tiltrådt, hvortil jeg kun kunne svare:

"To day". Jeg kom således på hovedet ud i NATO-siden af mit virksomhed som Forsvarschef.

132. I Forsvarskommandoen blev jeg ved hjemkomsten fra Bruxelles den 5. december modtaget af den nye chef for Forsvarsstaben, Generalløjtnant Jørgen Lyng. Æreskompagni af alle tre værn med musik og fane fra Den kgl. Livgarde. I det hele taget en festlig dag.

133. Den 1o. december blev jeg modtaget på Amalienborg af Hendes Majestæt Dronningen i særaudiens og derefter af Hans Kongelige Højhed Prinsen.

134. Stillingen som Forsvarschef er ud over at være højt placeret en meget ansvarsfuld og vidtfavnende bestilling, der stiller store krav til indehaveren både opad i forhold til Forsvarsministeren, nedad i forhold til det samlede forsvar, som man har fuld kommando over, og udadtil i forhold til NATO og til offentligheden. Det er også en stilling, der stiller store selskabelige krav. Bestemt ikke en sine cure funktion, men spændende, udfordrende og ofte meget belastende.

Forhold til Forsvarsministeren

135. Et godt forhold til minister og departement er den første betingelse for en effektiv drift af forsvaret og en rimelig grad af indflydelse på forsvarets udvikling. De daglige forretninger sker naturligvis ad tjenestevejen; men ved jævntligt afholdte møder hos Forsvarsministeren med deltagelse af Forsvarschefen, chefen for Forsvarsstaben, departementschefen og departementets to afdelingschefer drøftes på højeste niveau sager og spørgsmål af principiel karakter. Ind imellem er der direkte kontakt på dette niveau pr. telefon og breve. Ansvarsfordelingen mellem Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen er ikke altid klinkende klar, og i en situation med en mindretalsregering hænder det ofte, at små, tilsyneladende uvæsentlige sager bliver til politiske problemer. Under disse forhold har de oven for nævnte, gode relationer på chefsniveau og specielt i forhold til ministeren helt afgørende betydning.

Forhold til underlagte myndigheder

136. Jeg har fra begyndelsen tilstræbt at komme ud til underlagte myndigheder og enheder, først og fremmest til de mig direkte underlagte kommandoer og dernæst de NATO kommandoer, vi har relationer til, og til vore egne regimenter, flådestationer og eskadrer samt flyvestationer og lignende. Jeg har herunder lagt vægt på ikke blot at blive pænt modtaget og lytte til briefing, men også selv at orientere officerer, befalingsmænd af sergentgruppen samt ledende civile om forsvarets situation set fra Vedbæk. Jeg håber og mener, at det herigennem på længere sigt må lykkes at skabe forståelse blandt forsvarets personel for forsvarets problemer og behov samt styrke selvtilliden. Indtil nu har jeg gennemført 57 sådanne besøg.

Forhold til vore allierede

137. Forsvarschefen er medlem af NATO's højeste militære myndighed, the Military Committee, hvor han til daglig er repræsenteret af den danske militære repræsentant. I min hidtidige periode som Forsvarschef, Generalmajor N. Holst-Sørensen. Tre gange om året er landenes forsvarschefer selv til stede, to gange i forbindelse med forsvars-

ministermøderne og en gang under den årlige Military Committee Tour. Denne virksomhed giver en god mulighed for at stifte personligt bekendtskab med kolleger fra alle øvrige NATO-lande. Dette er en hyggelig, men også særdeles nyttig foreteelse. Min første Military Committee Tour i 1986 gik til Danmark, hvor jeg selv var vært, og til Norge.

138. Herudover udveksles der sædvanligvis besøg i de enkelte lande. Jeg har således efter indbydelse fra den norske forsvarschef, Fredrik Bull-Hansen, i april 1986 aflagt besøg i Norge og herunder overværet øvelser i Troms og Finmarken, og i april 1987 efter indbydelse fra det islandske udenrigsministeriums forsvarsdepartement besøgt Island. Der er for mig ingen tvivl om værdien af de nære bekendtskaber på dette, det højeste militære niveau inden for alliancen. I en given situation vil man have direkte adgang til højeste beslutningsniveau, og også under normale omstændigheder kan det være praktisk at have så gode kontakter i allierede lande.

139. Forsvarschefen ledsager Forsvarsministeren ved møder i Defence Planning Committee og Nuclear Planning Group, og det er ikke altid en morsom oplevelse. Jeg har ligesom mine forgængere overværet afgivelse af danske fodnoter, som bestemt ikke er populære blandt vore allierede.

Forhold til andre lande

140. Forsvarschefen har også forbindelse med andre venligtsindede landes militære myndigheder. I juni 1986 var jeg således af den irske Chief of Staff, Lieutenant General T. O'Neill inviteret på besøg ved the Irish Defence Forces. I august 1986 havde jeg et af General O.K. Lind initieret besøg af den finske forsvarschef, General Jaakko Valtanen, og i juni 1987 aflagde jeg genbesøg i Finland.

141. Også disse kontakter vil jeg betegne som nyttige. Dels kan små landes militære styrker lære af hinanden og med udbytte udveksle erfaringer, dels kan også disse personlige bekendtskaber vise sig hensigtsmæssige. Og så må man ikke glemme, at alliancefri nationers militære chefer kun gennem sådanne besøg kan holde kontakt med ligesindede landes kolleger.

Andre kontaktflader

142. Gennem organisationen Mars og Merkur har forsvaret en god og udbytterig kontakt med erhvervslivets ledere. Og cheferne for de fem store statsinstitutioner, D.S.B., P & T., Politiet, Toldvæsenet og Forsvaret mødes en gang i kvartalet for at drøfte spørgsmål af fælles interesse, som derefter behandles i et antal arbejdsgrupper med repræsentanter for disse institutioner. Det gælder f.eks. lønningsforhold, uddannelse, anvendelse af EDB og produktivitet. Selv benævner vi denne aktivitet, etatschefsmøder. Nok har vi forskellige opgaver, men vi har mange fælles eller overlappende problemer.

143. Som formand for Forsvarskommandoens Samarbejdsudvalg mødes Forsvarschefen hver tredie måned med forsvarets personelorganisationer. Her gør der sig dog det særlige forhold gældende, at samarbejde finder sted på Forsvarskommandoniveau, medens aftaler om lønforhold og lignende forhandles på Forsvarsministerniveau. Dette stiller personelorganisationerne i en for dem meget gunstig situation, og dette forhold er en af flere grunde til, at Forsvarschefen nok kunne ønske sig at have "generaldirektørstatus".

Informationsvirksomhed

144. En klar fornemmelse af, at vor informationsvirksomhed såvel udadtil som over for forsvarets myndigheder og personel burde forbedres har bl.a. ført til, at Oberstløjtnant Kandborg, der er en dygtig officer i karrieren, fra februar 1986 har været stillet til rådighed for Forsvarschefen. Hans indsats har ført til en mere aktiv og tidssvarende informationsvirksomhed, som stadig er under udvikling. Bl.a. udsender vi nu, hver gang der er nyt at berette om, en vægavis benævnt VÆRNSorientering, ligesom vi forsøger at aktivere lokale myndigheder.

145. I denne forbindelse har Forsvarschefen det problem, at den nære tilknytning til Forsvarsministeren og Forsvarsministeriet sætter sine grænser for, hvor meget han kan sige. Samtidig har politiseringen af forsvarsspørgsmålet medført, at forsigtighed må udvises for at undgå, at forsvaret med føje kan beskyldes for at drive partipolitik. Visse politikeres manipuleren med kendsgerningerne og uhæmmede udfald mod ikke mindst forsvarets ledelse har ikke gjort vilkårene lettere. Endelig synes det jo at være en kendsgerning, at forsvarsspørgsmålet er det store flertal ret ligegyldigt. Og så skal man heller ikke glemme, at Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste for nogle år siden efter politisk beslutning fik sit budget kraftigt beskåret til fordel for S.N.U.

146. Man kan sikkert med føje kritisere forsvaret for ikke at informere godt nok; men jeg vil hertil svare: "Nej, det gør vi nok ikke, men vi erkender det og gør noget ved det".

Defensivt forsvar

147. Inspireret af tyske freds- og konfliktforskere har tankerne om et såkaldt defensivt forsvar bredt sig til Danmark, hvor det tilsyneladende har virket attraktivt i stærkt venstreorienterede kredse, der hidtil havde været pacifistisk indstillet. Ideen, eller i hvert tilfælde navnet inspirerede imidlertid også Socialdemokratiets forsvarspolitiske ordfører, Knud Damgaard, som hjulpet af bl.a. enkelte officerer, heriblandt oberst G.K. Kristensen, udarbejdede et forsvarsoplæg, som ikke mindst sigtede mod en reduktion af flåden. Knud Damgaards oprindelige oplæg, som blev "sivet" ud til pressen m.fl., gav øjensynligt anledning til en del debat internt i Socialdemokratiet. Som resultat udarbejdedes i følge forskellige pressekilder et kompromisoplæg, et såkaldt debatoplæg.

148. Tankerne om et defensivt forsvar gav anledning til en lang og intensiv offentlig debat, som må antages at have fået Socialdemokratiet til at fortryde, at man havde satset så stærkt netop på begrebet defensivt forsvar uden klart at gøre rede for, hvad ideen i dette var. I løbet af efteråret blev det klart, at Knud Damgaards indflydelse var stærkt aftagende. Han bevarede positionen som forsvarspolitisk ordfører, men Hjortnæs fik med betegnelsen, forsvarspolitisk koordinator, reelt overladt ledelsen på dette område.

Forsvarsplanlægning

149. Det fremgik af vort analyse- og planlægningsarbejde, at en videreførelse af dansk forsvar på det hidtidige niveau ville kræve budgetforøgelse. Fra min tiltrædelse fulgte jeg i min forgænger,

General Linds fodspor og gav i interviews udtryk herfor. Den 27. april 1986 satte jeg for første gang beløbsstørrelse på, idet jeg over for Jyllandsposten fastslog behovet for 8oo millioner kr.

15o. I juni 1986 indsendte jeg til Forsvarsministeren en status for vor planlægning med omfattende baggrundsmateriale, og i løbet af efteråret hørte vi også tallet 8oo nævnt af Statsministeren og of Forsvarsministeren. I september og december 1986 havde vi fra Forsvarskommandoen lejlighed til at orientere henholdsvis regeringspartiernes medlemmer af 11 mandsgruppen og Socialdemokratiets medlemmer af Folketingets forsvarsudvalg og 11 mandsgruppen om forsvarets situation og behov.

151. Den 9. januar 1987 forelagde jeg ved en pressekonference i Kastellet vor bog, "Forsvarets Rolle", som vi havde arbejdet på i længere tid med henblik på over for offentligheden at gøre rede for forsvarets situation og på at skabe et sagligt baggrundsmateriale for deltagere i forsvarsdebatten. Det var ikke en let opgave, for her fremlagde jeg over for offentligheden en vurdering af forsvarets evne til at løse sine opgaver. Denne bog, som fik en meget positiv modtagelse, er efterhånden udkommet i 3o.ooo eksemplarer, og de forsvarspositive kan i hvert tilfælde ikke mere påstå, at de ikke har den fornødne information.

152. Den 7. april fremlagde Forsvarsministeren regeringens oplæg til forsvarets udvikling 1988-1992. En efter min opfattelse vel dokumenteret plan, som vi naturligvis havde bidraget til. Dette oplæg sigter mod en budgetforøgelse på 4oo millioner kr. i 1988 stigende med 1oo millioner kr. om året til en forøgelse på 8oo millioner kr. i 1992. Det var jo ikke helt, hvad vi har foreslået, men dog en betydelig forbedring i forhold til den nugældende situation. Man må undre sig over, at dette oplæg ikke får mere omtale i dagens debat.

153. Regeringens oplæg afvistes som bekendt af Socialdemokratiet, der krævede en "kulegravning" af forsvaret. Denne iværksattes i juni måned i form af et par temamøder og en række besøg ved kommandoer og tjenestesteder af Folketingets Forsvarsudvalg.

154. Jeg skal ikke på nuværende tidspunkt forsøge at spå om, hvorledes det videre vil gå med forligsforhandlinger. Det synes imidlertid sikkert, at der ikke vil blive indgået forsvarsforlig mellem regeringspartierne og Socialdemokratiet på denne side af det i efteråret forventede folketingsvalg.

155. Vi er i den vanskelige situation, at vi ikke ved, hvor stort et budget, vi vil få i 1988. I den planlægning af virksomheden i 1988, som nødvendigvis må finde sted nu, er vi derfor tvunget til at basere os på et uændret budget. Det vil sige, at vi må gennemføre indskrænkninger og besparelser, men samtidig undgå sådanne indgreb, som i tilfælde af en budgetstigning ikke bliver til varig skade.

Dekorering

156. Den 29. januar 1987 udnævntes jeg til Kommandør af 1. grad af Dannebrogsordenen.

157. Den 24. april 1987 fik jeg tildelt Reserveofficersforeningen i Danmarks Hæderstegn.

158. Den 9. juni 1987 modtog jeg i Helsingfors Storkorset af Finlands Løves Orden, som Hendes Majestæt Dronningen den 23. juli 1987 ar givet mig tilladelse til at anlægge og bære.

PRIVATLIV 1983 - 1987

159. Funktionerne som chef for Forsvarsstaben og Forsvarschef har ikke levnet megen tid til privatliv. Dels har begge stillinger naturligt medført en voldsom arbejdsbelastning, dels har der fulgt megen tjenstlig selskabelighed med. Min kone har ikke genoptaget sit virke som læge, men har endda haft nok at gøre.

160. Vi kunne have været flyttet ind i en af forsvarets store lejeboliger, men har foretrukket at bo i vort eget hus i Charlottenlund.

161. I løbet af disse fire år har vi fået ikke mindre end fire børnebørn, to i U.S.A. og to i Norge, hvor vor yngste datter, Dorte, der er blevet sygeplejerske, nu bor sammen med sin norske mand, Jens Kristian Fagernæs. Hermed er vi kommet ind i en ny fase af livet, som også har sin store charme.

162. Jeg har været så heldig at træffe rare mennesker, der er ivrige jagtryttere og rider fra Mattssons Rideskole i Klampenborg, og jeg har genoptaget ridningen, som jeg ikke vil påstå, at jeg er verdensmester i, men elsker højt. To morgener om ugen forsøger jeg at ride med fra o7oo til o8oo, når min rejse- og mødevirksomhed i øvrigt tillader det. Jeg lærte at ride som dreng i Viborg og har senere i livets løb redet, når lejlighed bød sig. Og det er ikke blot morsomt, men også sundt. Min kone spiller fortsat tennis, og om vinteren forsøger vi hvert år at komme til Norge for at gå på ski. Efter i mange år at have prøvet nye steder hvert år, har vi i den sidste halve snes år slået os på Høvringen.

163. Vi kan begge lide at rejse, men med børn og børnebørn i Seattle og Larvik er det naturligvis disse to steder, vi drages mod.

164. Trods tjenstlig travlhed får jeg læst en helt del, da jeg principielt undgår at falde i søvn umiddelbart efter arbejde eller faglig læsning: dette for ikke også at skulle drømme alene om tjenstlige problemer og bekymringer. Jeg er en hund efter gode biografier, men sætter også stor pris på mere underholdende lekture. Le Carré er en af mine yndlingsforfattere. Jeg læser flere engelsksprogede bøger end dansksprogede og kan ikke fordrage oversættelser fra engelsk og tysk.

165. I disse travle år har vi desværre en tendens til at svigte private venner. Vi kan kun håbe, at de bærer over med os, indtil vi når pensionsalderen.

166. Jeg har tidligere i denne levnedsbeskrivelse givet udtryk for, at jeg havde en tryg barndom og en i familiemæssig henseende god ungdom. Jeg kan hertil føje, at jeg i de modne år har haft og har et lykkeligt familieliv.

29. AUGUST 1943

Af forsvarschef, admiral S.E. Thiede

Da jeg blev bedt om at skrive denne artikel, blev jeg også bedt om at levere et vellignende portræt. Jeg har imidlertid afleveret to, for når der skal tales med rimelig sikkerhed om oplevelser den 29. august 1943, vil jeg foretrække at give ordet til søkadetlærlingen fra 1943, fremfor at skulle forsøge mig med, hvad jeg mener at kunne huske.

Efter studentereksamen fra Viborg Katedralskole i juni 1943 mødte jeg i begyndelsen af juli på Holmen for som søkadetlærling at gennemgå en fire ugers eksercerskole om bord i kaserneskibet FYEN. Derefter blev vi sendt til Faaborg for at påbegynde skoletogt i inspektionsskibene INGOLF og HVIDBJØRNEN, der sammen med to gamle torpedobåde, MAKRELEN og HVALROSSEN, dampbåd »A« og sejlfartøjerne SVANEN og THYRA udgjorde skoledelingen for søkadetter. Under besættelsen var den danske flådes bevægelsesfrihed stærkt begrænset, dels på grund af, at alle skibsbevægelser skulle finde sted efter tilladelse af tyske maritime myndigheder, dels på grund af minefaren. Denne sommers skoletogt fandt således sted i farvandet syd for Fyen. Jeg gjorde med skibsnummer 501 tjeneste i HVIDBJØRNEN, hvor jeg under klart skib var lader ved forreste 87mm kanon.

Nu vil en yngre, tænksom læser utvivlsomt stille spørgsmålet: »Hvad i alverden kunne få unge mennesker til frivilligt at melde sig til militærtjeneste i et land, der allerede i 3½ år havde været besat af fjenden?« Det er nok ikke så enkelt at svare på og navnlig ikke let at forklare mennesker, der ikke har oplevet datidens vilkår. Vi brændte jo efter at gøre en indsats, efter at få våben i hænderne og få lov til at bruge dem, vi der som store drenge havde oplevet ydmygelserne den 9. april 1940 og de følgende års nationale fornedrelse. Vi troede og håbede, at var vi blot under våben, skulle vi nok også få chancen.

Men lad mig nu hellere overlade ordet til søkadetlærling 10.353 S. E. Thiede, der den 20. september 1943 fra internering på Sundparkens Skole på Amager sendte sin moder følgende brev:

»Her får du endelig et ordentligt Brev, som Onkel Georg besørger for mig. Paa de censurerede Kort kan man jo ikke skrive meget. Hvad jeg oplevede den 29., har du aabenbart hørt gennem fru Tarp. Imidlertid kan jeg tænke mig, at det vil interessere dig at høre det fra mig selv.

Allerede flere Dage i Forvejen var vi klar over, at der var noget i Luften. Der var Strejke i Odense, Nyborg og Svendborg og, saa vidt jeg ved, i en lang Række andre Byer. Som Følge heraf gik vi ikke i Havn Lørdag-Søndag d. 21.-22. Luftværnsskytset om Bord var til Stadighed gjort klart, og der var skærpet Udkig. Om Lørdagen den 28. løb vi ind til Svendborg for at tage Vand. Det var Meningen, vi skulle ligge der 1 1/2 Time. Efter at Chefen fcr Delingen, Chefen for INGOLF, Kommandør Evers havde forhandlet med Sømilitært Distrikt Fyen her, forlod vi Havnen, efter kun at have ligget der i tre Kvarter. Vi gik derpaa tilbage til vor Ankerplads udfor Valdemarsslot og ankrede atter her. Saa mærkede vi intet mere før næste Morgen. Jeg havde overhovedet ikke Vagt den nat. De, der havde Vagt, fortæller om, hvorledes tidligt om Morgenen en Lodsbaad inde fra Svendborg kom ud til os. Det viser sig senere, at Lodsen bragte de første Meldinger om Kampene.

Kl. 0600 blev vi som sædvanlig purret ud. Vi var netop kommet op og stod og var ved at surre vore Køjer, da saa Klartskibssignalet gjaldede gennem hele Skibet. Vi smed, hvad vi havde i Hænderne, fik i en vældig Fart det aller nødvendigste Tøj paa og styrtede derpaa til Kanonerne, og hvor vore Poster ellers var. I en vældig Fart blev Kanonerne afdækket, og Transporten af Krigsammunition til Kanonerne begyndte. Kl. ca. 0700 lettede vi og sejlede i Retning af Sydsjælland med Haabet om at kunne smutte sydom over til »Farbror«. Da vi havde lettet blev hele Besætningen kaldt sammen paa Baaddækket. Fra Kommandobroen talte nu vor Chef, Kommandørkaptajn Hempel- Jørgensen til os. Han gjorde rede for, hvad han vidste om Situationen. - Kamp paa Fyen, Ordre om Afvæbning uden Modstand fra Chefen for Jydske Division, von Hannekens Magtovertagelse i København. Yderligere meddelte han Besætningen om Hensigten med vor Gang, og at vi, i Tilfælde af at vi blev angrebet, ville forsvare os, hvad der blev modtaget med Jubel af alle.

Imidlertid naaede vi over i Storebælt. Nord for Langeland netop i vor Kurs observeredes en tysk Minestryger. Den forholdt sig tilsyneladende afventende. Man ønskede ikke, at vi aabnede Ilden. Kun i Tilfælde af direkte Angreb maatte vi skyde. Vi nærmede os altsaa Tyskeren. Saa sætter han Farten op og løber ind på os, indtil han ligger i ca. 200 m Afstand. Han signalerer nu »Stop Maskinerne«. Vi stopper ogsaa op. Saa signalerer han »Jeg sender et Fartøj«, hvorpaa han sætter en Motorbaad ud. Den løber overdækket af en Slags Solsejl over til INGOLF, og næppe er den kommet paa siden af INGOLF, før ca. 20 Mand bevæbnet med Maskinpistoler og Haandgranater vrimler om Bord. Et rent Kup med andre Ord. Desværre er det saa taabeligt indrettet, at vi ikke er bevæbnet med Haandvaaben som Maskinpistoler og lignende. Derfor kunde man vanskeligt forhindre Aktionen paa INGOLF.

Samtidig med at man entrede INGOLF havde Minestrygeren ca. 20 Stk. Maskinskyts plus to Patronkanoner 10,5 cm rettet mod os. For os var det naturligvis spændende Øjeblikke, da Minestrygeren nærmede sig, og vi stod klar med Granaterne til vore Kanoner.

Da INGOLF var blevet taget sejlede Tyskerne over til os, og Resten kravlede om Bord - og vi maatte staa og se paa det, uden at røre en Finger. Jeg kan forsikre dig, at det ikke var morsomt.

De strøg Dannebrog og satte Hagekorset. Saa blev vi sendt ud paa Agterdækket, idet vi under Haanden fik at vide, at vi

Søkadetlærling S.E. Thiede

skulde beholde Redningsvestene paa. Det var en nedtrykt Samling Soldater, der sad og laa her. Imens blev der lige saa stille gjort klar til Sprængning. Uden at det blev opdaget, blev vandtætte Døre aabnet og Bomben i Lasten antændt. Paa et givet Tidspunkt forlangte Chefen Fartøjerne sat i Vandet. Da det blev nægtet os, fik vi Ordre til at springe over Bord. Idet vi satte Dannebrog paa Flagspillet agter, hoppede vi saa alle ud og laa og pladskede rundt i ca. 1 Times Tid, indtil vi blev fisket op af en tysk Torpedojager, der kom til. Thi Minestrygeren var ikke det eneste Krigsfartøj, der var i nærheden. Ikke mindre end seks Torpedobaade og Jagere var inden for Synsvidde.

Ombord paa Jageren fik vi vort Tøj, de der havde noget, tørret, og vi fik lidt at spise. Vi blev i det hele taget behandlet absolut korrekt her. Efter nogen Tids Forløb blev vi saa sat over i den Minestryger, der først havde standset os. Den førte os ind til Korsør. Her blev vi sat i Land mere eller mindre nøgne. Besætningen paa Minestrygeren var tilsyneladende meget nervøse. Vi fik lidt Tøj fra INGOLF, som det var lykkedes at bjærge ind i Havnen. Man havde her opdaget Sænkningsforsøget og havde faaet det stoppet i tide. Kun HVIDBJØRNEN sank. Under skarp Bevogtning blev vi nu ledsaget gennem Byens Gader op til en Skole, hvorfra vi i Lastbiler blev transporteret ud til Taarnborglejren.«

Brevet fortsætter med en omtale af den bekymring, jeg det første par døgn nærede for min far, der som chef for 20. Bataljon var i Nyborg, men det er jo en anden historie.

Til slut skriver den nittenårige søkadetlærling:

»Med Hensyn til Marinen, tror jeg, at Begivenhederne den 29. August har stivet mig af i Troen paa, at det er her min Fremtid maa ligge. Efter Krigen bliver der et vældigt Arbejde at tage op, og der skal bygges op fra bar Bund. Meget maa ændres og forbedres, men alligevel vil det stadig være paa de gamle Traditioner, man maa bygge videre.«

S.E.T.

The British and American Governments

hereby express to

Søkadet Thiede

their appreciation
of helpful and meritorious services
rendered to the Allied Nations
during the occupation of Denmark.

A. W. G. Randall

A. W. G. RANDALL.
His Britannic
Majesty's Minister.

Josiah Marvel Jr.

JOSIAH MARVEL, Jr.
The American Minister.

Viceadmiral S.E. Thiede
Forsvarskommandoen
Vedbæk

30. januar 1984

Til Forsvarschefen

Vedr.: Redegørelse for påståede udtalelser.

Forsvarschefen har den 13. januar 1984 anmodet mig om en redegørelse vedrørende de af oberst G.K. Kristensen i brev af 28. december 1983 anførte forhold. Således foranlediget skal jeg udtale følgende:

1. Det er korrekt, at jeg i juni 1982 deltog i SACLANT konference SEA LINK. Ved et selskab i Annapolis den 16. juni 1982 om aftenen sad jeg på et tidspunkt sammen med en civil, dansk deltager og drøftede søværnets problemer, hvilket i betragtning af selve konferencens karakter måtte forekomme nærliggende. Redaktør A. Nørgaard Larsen satte sig herunder hos os, og jeg erindrer, at jeg sagde til ham, at vi havde brug for pressens støtte til at skabe bedre forståelse for Danmarks maritime situation. I samtalens løb blev daværende generalløjtnant G.K. Kristensens navn nævnt. Jeg husker, at jeg gav udtryk for uenighed med hans holdning til søværnets problemer.

Det er imidlertid absolut urigtigt, som det fra en eller anden kilde må være meddelt obersten, at jeg skulle have opfordret chefredaktøren til gennem Jyllandsposten, at medvirke til at få generalløjtnanten fjernet fra stillingen som chef for forsvarsstaben. Jeg vil herved tilføje, at det ville ligge mig fjernt at fremsætte en sådan opfordring, og at jeg i det hele ikke ved denne lejlighed mener at være fremkommet med nogen udtalelse om den daværende stabschef, som denne med nogen rimelig grund kunne opfatte som fornærmelig over for hans person.

Samtalen, der var af ret kort varighed, fandt sted ved et relativt stort bord, hvor der i nogen afstand fra os sad andre danske deltagere, der var optaget af deres egen samtale,

....

og jeg tror ikke, de har haft opmærksomheden henvendt på, hvad der blev talt om af os. I hvert fald fremkom der ikke nogen bemærkninger fra andre i anledning af vor samtale.

Samtalen fandt iøvrigt sted under afslappede forhold, og havde karakter af en ganske uforpligtende meningsudveksling.

2. For så vidt angår det i relation til SEA DAY anførte forhold, kan jeg erindre, at jeg den 23. juni 1982 kort før øvelsernes afslutning, medens vi stod ved siden af hinanden om bord på destroyeren HMCS HURON, snakkede uformelt med journalist Birthe Lauritsen, med hvem jeg under min tjeneste som chef for Søværnets operative Kommando havde hyppig kontakt. Vi talte, som naturligt var, om flådespørgsmål, herunder om flådens fremtid. Jeg erindrer også, at jeg i denne forbindelse nævnte den daværende generalløjtnant G.K. Kristensen, og det er ikke udelukket, at jeg kan have udtalt mig nogenlunde som påstået. Det er dog vanskeligt for mig nu halvandet år efter samtalen at huske med sikkerhed, hvad der blev sagt, men hvis jeg har udtalt mig som anført af obersten, må jeg oprigtigt beklage det, idet jeg vil tilføje, at en personlig krænkelse i hvert fald ikke har været tilsigtet. Jeg husker iøvrigt, at jeg afsluttede samtalen med at fremhæve dens private karakter, hvilket måske kan tyde på, at jeg selv har følt, at jeg var kommet til at udtale mig lidt stærkere end jeg burde, og derfor ikke ønskede det refereret.

Ad 1. og 2.

Ingen af de nævnte udtalelser er blevet benyttet af de pågældende til offentlig kritik af daværende generalløjtnant G.K. Kristensen.

Jeg har heller ikke ved nogen anden lejlighed givet anledning til offentlig kritik af generalløjtnanten, endsige selv fremført en sådan.

I tilslutning til ovenstående tjenstlige redegørelse om det ved de to lejligheder passerede, finder jeg anledning til at tilføje følgende vedrørende det afsluttende afsnit i oberstens skrivelse af 28. december 1983:

....

De to episoder, der er omtalt i skrivelsen, må have været obersten bekendt i meget lang tid, uden at han har rejst spørgsmål om en tjenstlig undersøgelse eller om en tjenstlig eller juridisk vurdering.

Vedrørende episoden i Annapolis fremkom obersten, der dengang var chef for forsvarsstaben, med en bemærkning, der viste, at han allerede den 2. september 1982, var bekendt med episoden, nemlig, da han hilste på mig inden et møde i forsvarsstaben den pågældende dag, men uden at vi iøvrigt kom nærmere ind på sagen.

Endvidere har episoden i Annapolis været genstand for omtale i Ekstrabladet den 2. april 1983.

Den anden episode i forbindelse med samtalen ved øvelsen SEA DAY blev endvidere gjort til genstand for omtale i Jyllandsposten den 17. april 1983 med direkte angivelse af den af obersten i skrivelsen af 28. december 1983 anførte udtalelse.

Jeg står derfor uforstående over for den begæring, der nu er fremsat om undersøgelse og vurdering af de to episoder, da den efter lovgivningen gældende frist for anlæg af sag eller begæring om påtale på grund af æresfornærmelse, hvis man ville opfatte det ved episoderne fremkomne på denne måde, forlængst er udløbet. Det må herved også særlig erindres, at det for begge episoders vedkommende alene drejer sig om rent mundtlige udtalelser, hvis nærmere indhold det for alle parters vedkommende vil være vanskeligere at fastslå jo længere tid, der er gået.

Desuagtet har jeg gerne efter bedste evne ville bidrage til, at det blev klarlagt, hvad der var udtalt, således som jeg har søgt i foranstående redegørelse, men jeg kan ikke finde det rimeligt, at der skal foretages yderligere undersøgelser eller foranstaltes juridiske vurderinger på nærværende tidspunkt, efter at den normale frist herfor forlængst er overskredet.

Jeg skal endelig tilføje, at jeg gerne ser, at min beklagelse, som fremført i det foregående, videregives til obersten.

Det er måske rimeligt at tilføje, at den nære tidsmæssige sammenhæng mellem de to episoder står i forbindelse med at den saglige modsætning mellem den daværende stabschefs planlægning

....

vedrørende flåden og mine afvigende synspunkter vedrørende denne planlægning udfra saglige militære overvejelser føltes særlig stærk omkring sommeren 1982.

Jeg kan i denne forbindelse til slut understrege, at der mig bekendt aldrig har været noget personligt modsætningsforhold mellem daværende generalløjtnant G.K. Kristensen og mig.

S. E. Thiede